

Družinski tednik

ILUSTROVANI LIST ZA MESTO IN DEŽELO

Cena 2 Din
Izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Tyrševa (Dunajska) cesta 29/I. Poštni predal števil. 345. Račun poštne hranilnice v Ljubljani števil. 15.393

Ljubljana, 23. februarja 1933

Naročnina za četrt leta 20 Din, za pol leta 40 Din, za vse leto 80 Din. V Italiji za vse leto 40 lir, v Franciji 50 frankov, v Ameriki in povsod drugod 2 dolarja

Štev. 8
Leto V

Upanje obupanih

K 75 letnici Lurda

Letos bo v mestecu Lurdu na znožju Pirenejev cela vrsta verskih svečanosti. 11. februarja je namreč poteklo 75 let, kar se je baje prikazala Mati božja štirinajstletni pastirici Bernadeti Soubirousevi; spomladi in poleti 1858 se je potem še osemnajstkrat prikazala tudi drugim ljudem. To prikazovanje in pa odkritje zdravilnih vrelov, ki sega v tisto dobo, je utemeljilo sloves Lurda. Danes je nekdanje neznatno mestce ena izmed najimenitnejših božjih poti; saj ga obišče vsako leto dobrega pol milijona božjepotnikov.

V neskončno dolgih vlakih se vozi na jug, bolniki, obupanci vseh dežel. In če je vlak v začetku še majhen, naraste prav gotovo v vsakem večjem mestu za najmanj dva vagona. Vsi ti vagoni imajo postelje, vsi ti vlaki imajo posebne sanitetne vagona za zdravnike, ki spremljajo bolnike, in za prijazne usmiljenke v črnih haljah in belih avbah. »Trains blancs — beli vlaki«: vlaki trpljenja in poslednjih upov!

Strašno naporna je ta vožnja za večino bolnikov. Naporna in dolga. Dokler ne posije naposled skozi okna vagonov solnce južne Francije in prijaznih Pirenejev. V Lurdu smo!

Ves Lurd — pred tri četrt stoletja še neznatna vas, danes pa že veliko in moderno mesto — se zdi, kakor bi bil izključno samo za lajšanje trpljenja bolnikov. Cela vrsta stolov na kolescih sprejme bolnike, nepregledna vrsta nosačev in vodnikov pa skrbi za to, da jih spravi čim prej s postaje. Duhovniki tolažijo trpeče in jim vlivajo poguma, pobožne usmiljenke pa spremljajo bolnike in njihove svojce. Organizacija je odlična in bolniki so kakor bi trenil porazdeljeni na razne bolnice in sanatorije.

»Notre Dame des Douleurs — Mati božja trpljenja« se imenuje največja bolnica. In ne nosi po krivem te-

ga imena. Tu leže tisti bolniki, ki jim zdravniška veda ne zna več pomagati. V obednici so samo vozički s posteljami; široke steklene stene se lahko odrinejo v stran in bolnikom se odpre pogled v kapelo. Ko so sorodniki bolnike srečno spravili v bolnico, odidejo v mesto, da v eni izmed nešteti cerkva ali kapel tiho pomolijo za uspeh dolgega in mučnega potovanja.

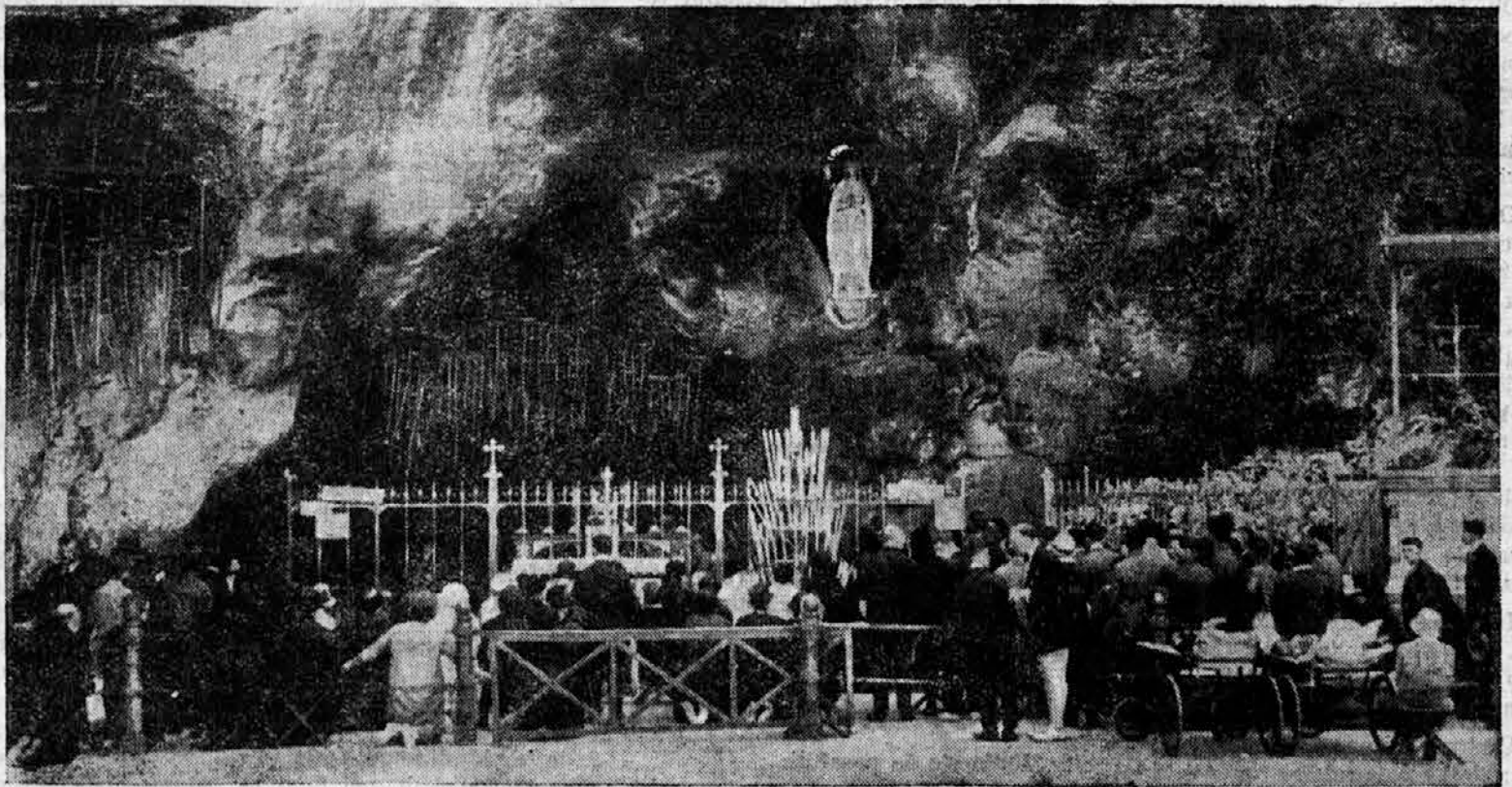
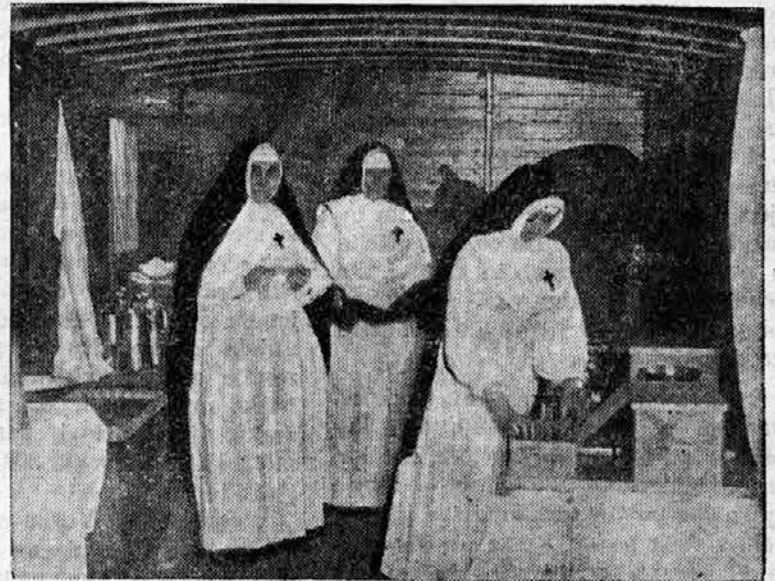
Prvo katedralo je leta 1876 posvetil sam pariški kardinal; takrat so po-

V „belem vlaku“ ki pelje v Lurd, strežejo usmiljenke bolnikom

morali podnjo vsekati v živo skalo še krypto. Potem so zgradili Roženvensko kapelo, kjer je prostora za sedem

po mestu vidiš razglase, kdaj se vrše službe božje in kdaj so ure za kope-li v svetih vrelov.

Kip Marije v lurški votlini,

kjer se je pred 75 leti prikazala pastirici Bernadeti. Na levi neštete bergle ozdravil bolnikov

Nepregledna vrsta bolnikov v vozičkih na trgu pred lurško votlino, kjer se procesija ustavi

Kamor pogledaš, sami bolniki, bolniki na vozičkih, na nosilnicah, ob berglah; bolniki na vrtovih, na cestah in terasah in balkonih in klopih v parkih — vse povsod sami bolniki! Pohabljeni, od zahrbtnih bolezni razjedena telesa, telesa, ki v njih komaj še tli iskra življenja, kakor mrtve zleknjene postave na nosilnicah, ki so jih usmiljene roke pokrile z belimi prti. —

Tako jih nosijo in vodijo k čudodelnim kopelim v lurško jamo. Brezkončen sprevod trpljenja in gorja; potrpežljivo čakajo, da pridejo na vrsto. In po kopeli omahnejo v dobrodejno utrujenost — preveč je bilo vznemirjenja, preveč upanja!

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Do ranega popoldne prihajajo bolniki k svetim vrelcem, potem jih pa spet nalože v vozičke, na nosilnice in stole, v treh, štirih vrstah drugo za drugo vse okoli prostranega trga pred jamo.

Tam leže in gledajo iz obličja v obličje čudodelno podobo Matere božje. Neznatna je skalnata votlina, vlažno in mračno se leskeče kamen. Visoka ograja iz kovanega železa jo zapira — na eni strani je napis »Entrée« (Vhod), na drugi strani »Sortie« (Izhod). Ure in ure traja, preden se vse te nepregledne množice zvrste. Vsi imajo sveče v rokah, vsi molijo, mnogi se jokajo. Ob strani je postavljen oltar, duhovnik v ornatu tam tolaži in teši bolnike. Tla so vsa pokrita s cvetlicami, slikami in darovi. Na temnih stenah jame visi na stotine bergel, ki so jih bolniki tam pustili za spomin.

In v višini dveh metrov stoji, na varnem v skalni izdolbini, beli kip Marije s svetniškim osvitom, z rokami dvignjenimi v molitev — »naša ljuba lurska Gospa«, kakor jo imenujejo v vseh jezikih sveta. In pod njenimi nogami se zgrinja množica, zakaj vsakdo bi se hotel dotekniti kamenitega podstavka, ki na njem stoji čudodelni kip. Od nešteti milijonov rok je postal že gladek in svetel ko marmor.

Ob treh popoldne zapro prostor pred množicami. Samo pobožne usmiljenke vneto hite med bolniki, da jim pomagajo, če bi bili potrebni pomoči. Za njimi se pa zbira tisočglava množica, ki potrpežljivo čaka na procesijo.

Okoli četrte ure se zaslišijo prvi klici »Hozana!« Mogočna procesija se je zbrala in počasi prihaja bliže, korak za korakom. Petje se sliši in vzkliki. Vznemirjenje množice je doseglo vrhunec. Na čelu procesije stopajo otroci, za njimi možje s praporji, nato verniki in duhovniki, in sredi med njimi Najsvetejši. Vse se spusti na kolena, bolniki sklonijo glave. Pobožni vzkliki »Pomagaj nam, Bernadette!« se razlegnejo. Duhovniki mrmrajo molitve. Ves trg je v vrvenju.

In potem, iznenada mrtvaška tišina. Duhovnik z Najsvetejšim gre mimo bolniških nosilnic. Dolg, neskončen premor —

Cerkveno opravilo je končano. Nemir zleti kakor val čez trg. Ali je Marija pomagala?

In potem vzklik veselja: »Čudež! Un miracle!« Tisoči zavalove in se zgrnejo tja, kjer se neki bolnik dvigne z ležišča in se, oprt na strežnika, napoti v »urad zdravniških ugotovitev«. Vratca urada oblegajo vriskajoči, jokajoči ljudje. Čudež —

Zdravniki bolnika natanko preiščejo. Silno oprezni morajo biti. Mogoče se je bolezen samo izboljšala, mogoče je res ozdravel — nato pošljejo bolnika v njegovo bolnico.

Ostale spravijo nazaj v bolnice. Na obrazih se zrcali utrujenost, ponekod razočaranje. Drugi spet govore: »Danes ti, jutri morda jaz!«

Pet sto tisoč ljudi pride vsako leto v čudežno lursko votlino. Letos jih bo še dosti več. Koliko ljudi je že ozdravelo, pripovedujejo neštete relikvije in spominki, ki jih hrani Pirenejski muzej na griču nad Lurdom. Čudeži? Moč vere? Ali sugestije? Kdo ve!

Radio-City, mesto tisočih čudežev

Vlaseč vrtovi na nebotičnikih, sprehajališča pod zemljo in niagarski slapovi na strehah. — Palača, kakršno si je lahko zasnoval in zgradil samo Rockefeller

Z novim letom je New York praznoval veličastno otvoritev »Roxy-Revue« teatra, najmogočnejšega gledališča sveta, ki ima 6200 sedežev. Otvoritev je bila posebnost, saj je z dozidavo tega gledališča končan prvi del najfantastičnejše stavbe, ki so se je sploh ljudje lotili — Radio-Cityja. Sredi milijonskega New Yorka zidajo že dve leti to velikansko »mesto v mestu«, ki bi naj zasenčilo vse, kar so gradbeni umetniki kdaj ustvarili. Pravijo, da so v tem Rockefellerjevem mestu — Američani ga imenujejo Radio City — globoko pod zemljo gladke avtomobilske ceste v bajni razsvetljavi, da so visoko v zraku viseči vrtovi, parki in vodometi, in da ustvarja 30.000 marljivih ljudi to čudo.

V osrčju New Yorka raste največja stavba sveta. Iz dneva v dan tolče tam na tisoče pnevmatičnih kladiv, razbijajo tisoči kopal, hrečijo ogromni žerjavi: Rockefeller City se poraja. V središču svetovnega mesta (med peto in šesto avenijo in 48. in 51. cesto) so podrla 200 hiš in nebotičnikov. Dvanajstim novim stavbnim velikanom so tu skopali v obsegu 4 in pol hektarja trideset metrov globoko zibelko. Neprestano odvaža pet sto ogromnih tovornih avtomobilov zemljo in kamenje proti Westriveru. Tu bodo izšli dvesto tisoč vagonov zemlje v morje. Dinamitni naboji trgajo tisočletna skale Manhattana, kisikovi gorilniki in varilni aparati sikajo in varijo in režejo jeklene plošče in ogrodje, deset tisoč rok odnaša železne konstrukcije visoke železnice, da jo preselijo v šesto avenijo, ki bo postala druga »odlična« cesta. Pet tisoč delavcev koplje na kilometre dolge podzemelske rove, gradi dovoze, padajoče hodnike in premikajoče se stopnice.

60.000 vagonov cementa

250 milijonov dolarjev (blizu 20 milijard dinarjev) bo stala ta ogrom-

na zgradba, ki jo zida 30.000 ljudi. Več ko 600.000 ton gradbenega materiala bodo porabili; to je 60.000 vagonov, ki bi spojeni v en sam tovorni vlak segali iz Ljubljane do Beograda. Same visoke številke, kamorkoli pogledamo. Samo bronastih in jeklenih vrat bo 15.000; od teh bo 3000 za posebne dvigalne vhode, 200 bo pa specialnih gledaliških vhodnih vrat. Vse steklo, ki ga bodo porabili, bi tvorilo meter široko stekleno sprehajališče od Zagreba do Rakeka; iz jeklenega materiala, če bi ga zožili v palice s premerom enega kvadratnega centimetra, bi napravili petindvajset igel, s katerimi bi prebodli zemljo. Za paimo kurjavo bodo pozimi porabili 180 milijonov kilogramov vroče pare, s čimer bi lahko najtežji ekspresni vlak Združenih držav »Twentieth Century Limited« prevozil šestnajstkrat okoli ekvatorja.

Največja pisarniška hiša sveta

Rockefellerjevo mesto bo res mesto rekordov. Na stavbišču, ki so ga pred desetletji prodajali za 10.000 dolarjev — zdaj je stalo tri milijone — so vzniknile največje gledališke dvorane sveta, ker naj postane Rockefeller-City najnovejšo svetovno glasbeno središče. Sredi tega visokega mesta se dviga radijski nebotičnik RCA-Building, ki bo imel v sedemdesetih nadstropjih do 280 metrov višine deset tisoč pisarniških in trgovskih prostorov. Po tej prostornini 230.000 kvadratnih metrov, bo vsak dan hodilo dvajset do trideset tisoč ljudi. Za ta ogromni obrat so vzdali 72 dvigal, in nekaj brzih dvigal, ki vozijo 10 do 20 nadstropij brez postanka. Njihova brzina je pet sto metrov na minuto; s postanki vred si v eni sami minuti na vrhu.

Ameriške radijske družbe »Radio Corporation of America«, »National Broadcast Co« in »Vita Photophone Co« so najele 24 nadstropij te prav-

ljicne zgradbe za svoje studije in pisarne. »Radio Keith Orpheum Corporation« si je postavila svoj lastni nebotičnik z 31 nadstropji.

Spodnja tri nadstropja so pripravljena za orjaški varijete »International Forum«.

Leteči orkester

Ob bokih nebotičnika je še dvojje večjih gledališč. Prvo je last »International Music-Hall«, ki so ga zdaj otvorili. Njegova dvorana da prostora 6200 ljudem in je največja gledališka dvorana sveta. Pri gradnji odra, ki je 25 metrov globok in 45 metrov širok (torej tudi največji oder na svetu) so se postavili z redkimi novostmi: stoglavi orkester igra na veliki ploščadi, ki počiva na tračnicah in pnevmatičnih napravah. Ves orkester lahko torej, kakor jim pač ugaja, dvignejo ali pogrezaajo ali ga pa avtomatski premestijo pod oder, obenj ali pa za njim. Orjaški oder sam pa lahko pogreznemo, obrnejo in postavijo postrani.

V drugi gledališki stavbi bo imela družba R. K. O. (Radio-Keith-Orpheum) svoj kino za 6000 ljudi, in bo s svojimi tehničnimi ureditvami in z bogato opremo zasenčila slavo vseh sedanjih velikih bioskopov.

Slapovi na strehah

To pa še ni vse. Ne smemo pozabiti, da spadajo k celoti še trije manjši nebotičniki in dve »samo« devet nadstropij visoki »nizki« palači. Gre za to, da dobi Rockefeller-City dostojno ospredje. Ker pa ne bodo samo sprehajalci na peti in šesti aveniji kritično opazovali pročelja, ampak bo iz bližnjih nebotičnikov in — letal videti tudi strehe, mameravajo zasadiiti sijajne strešne vrtove, ki jih bodo okrasili z velikimi drevesi in lovorjevimi gaji, barvastimi vodometi in slapovi. Skratka: napraviti hočejo novo izdajo pravljicnih visečih vrtov Semiramide.

Čudež čudežev pa bodo Niagarski slapovi v manjšem merilu. Čez velik lok v obliki podkve bo šumela voda v basen, ob strani pa bodo manjši slapovi speljani po terasah do velikega korita.

Arhitekt tega »R.C.« (ameriška kratica za orjaško mesto) pa noče s svojim orjakom samo v višave; šele globoko v zemlji bo konec njegovih krasot. Čeprav so stavbe na zemeljski površini zvezane med seboj s širokimi cestami, bodo morali še pod zemljo napraviti predore za razbremenitev prometa. Bajno razsvetljene promenade za pešce se bodo stekale na velikem podzemeljskem ekspresnem kolodvoru. V dolgih podzemeljskih ulicah bodo pariške modne hiše v velikih izložbah razkazovale svoje modele, newyorški draguljarji pa svoje dragocenosti.

Za več ko tisoč avtomobilov bo prostora pod zemljo. Tam bodo v restavracijah, nočnih lokalih, barih in varijetih vsak večer skubili 25.000 gostov. S pol milijonom žarnic bodo razsvetlili podzemeljske arkade, prehode, pisarne in dvorane.

Taka bo Radio City, mesto moderne tehnike, mesto tisočih čudežev. *

Pet minut rimske zgodovine

Morda ste že pozabili:

da je bilo Neronu šele sedemnajst let, ko je zasedel rimski prestol in da je z enaintridesetimi leti umrl;

da je veliki požar v Rimu leta 64 po Kristusu trajal celih šest dni in sedem noči. Trije rimski okraji so popolnoma zgoreli, v sedmih je ostalo le nekaj hiš, samo štirih ogenj ni prizadel;

da je bila Poppaea Sabina druga Neronova žena; zaradi nje se je ločil od svoje Oktavije, ki so jo kasneje na podlagi lažnih obtožb usmrtili;

da je Poppaeo Sabino Neron v jezi z broc ubil;

da so z Neronovim imenom v tesni zvezi prva preganjanja kristjanov v Rimu;

da je rimska drhal Neron oboževala, ker je razmetaval denar in žito, ker je skoraj vsak dan prirejal sijajne igre in predstave;

da so v starem Rimu smatrali umetnike za kričave sejmarje in za ljudi s sramotnim poklicem; tako so tudi z njimi ravnali;

da je vkljub temu Neron javno tekmoval na dirkah, pel in igral, samo da bi mu množice ploskale;

da imenuje neki zgodovinar staroga veka Neron nesrečnega tirana, ki se ga niso upali ne sovražiti ne pomilovati. Spočetka je Neron dobro vladal in odpravil marsikatero zlo, šele po nekaj letih se je prelevil v divjega samosilnika, kakor ga pozna zgodovina;

da je velik del stavbišč, kjer so pred požarom stanovali tisoči revnih meščanov, Neron zasegel in tam postavil veličastno palačo, ki jo je imenoval »zlati hiš«;

da je bil Tigellinus, vodnik pretorijancev, menda najstrašnejši cesarjev tvor. Ko so Neron vrgli, je imel on prste vmes;

da je moral Neron na begu leta 68 neki osvobojenec ubiti, ker je bil sam prestrašopeten, da bi se zabolal;

da so bile baje poslednje besede umirajočega Neron »kakšnega umetnika izgubi svet z menoj!« *

Ljubezen in zakon na vzhodu

Kako gleda vzhodnjak ženske zapada in kako ženske vzhoda. — Singalezke in puder. Sklepanje zakonov na vzhodu. — Nesrečnih zakonov je zelo malo

Indski publicist K. V. Danapola s Ceylona je napisal v angleških časnikih več člankov o čarobnem in nam nerazumljivem življenju na vzhodu. Iz enega teh člankov posnemamo pričujoče zanimivosti.

Sin dalnjega vzhoda se ne more dovolj načuditi, če pride na zapad k Evropecem. Najbolj ga seveda zanima ženske. Evropska ženska je prosta in emancipirana, svobodno se giblje in si služi sama svoj kruh. Moža si izbere po svoji volji in ima sploh nepojmljive pravice.

Kako je to vse drugače na vzhodu! Oglejmo si na primer življenje Ceylonk. Pripovedoval vam bom o življenju Singalezk, ki slove za najbolj kulturno in napredno pleme. Saj mi evropske ženske še verjele ne boste, kar vam bom povedal o lepih Singalezkah!

Kako živi Singalezka

Dekleta iz tega plemena ne smejo iz hiše, še manj pa jim dovolijo zahajati v službo. Pri njih je tako v navadi, da skrbi zanje vedno možki: do poroke oče, po poroki mož. Očetu ali možu bi bilo v nepopisno sramoto, če bi jim hči ali žena morala služiti denar zunaj doma. Če ima Singalezka samo brata, mora le-ta zanj skrbeti. Vsa dekleta so pod stalnim nadzorstvom starejših. Na nobeno svečanost, ne v cerkev ne v gledališče ne v kino ne sme Singalezka sama. Nekdo jo mora spremljati, po navadi le najbližji sorodniki.

Po načelih vzhodnjakov je žena samo za to na svetu, da širi okoli sebe svoje čare, lepoto, nežnost, zvestobo in vdanost, skratka, da samo sebe plemenito žrtvuje in daruje svoji okolici. V tem duhu jih tudi vzgajajo. Zmeraj morajo biti do skrajnosti čednostne, umerjene, sramežljive in skromne. Tista, ki je ne oblije o pravem trenutku

sramežljiva rdečica, izgubi čar svoje devišstva.

Dekleta iz rodu Singalezov ne poznajo pudra, šminke ne rdečila. Nikoli jim ni dovoljeno biti v družbi s tujimi moškimi in tudi ne smejo z njimi plesati. Kaj je flirt in ljubimkanje, te reve sploh ne vedo. Vsa njihova romantika se izraža v prikritem pogledu, le redkokdaj v ljubavnem pismu.

Ljubezen pride pozneje

Ljubezen in zakon? Stari vzhodnjaki odrekajo mladini sleherno razsodnost. Zato imajo za dolžnost, da svojemu odraslemu otroku, sinu ali hčerki, izberejo primerne življenjske druge. Goreča ljubezen in opojni zanos mladosti nista dovolj za srečno zakonsko življenje — menijo modri vzhodnjaški roditelji — in ne dovolijo, da bi si njihova deca po mili volji izbirala moške ali žene. Zakon ni ljubezenski sen, temveč je mnogo resnejša zadeva, zato se smatrajo starši edini poklicani, da dajejo svojim otrokom življenjske smeri.

Zaradi tega se je razpasla na vzhodu obrt ženitnih posredovalcev. Tudi tujec sme na Ceylonu posredovati, vendar mora biti starejši in izkušen. Posredovalec zbere vse potrebne podatke, ki so vseh in potrebni ženinu in nevesti, do kosti obere njihove gnotne in dušne plati, ko hvali in grija deklčinim staršem razmere mladeniča in narobe. Če sta obe stranki zadovoljni s prilikami, obišče fant deklčine starše.

Šele takrat se obe »žrtvi« privikrat vidita. Zdaj morata samo še drug drugemu ugajati. To vprašanje je zelo tehtno in važno. V tem vzhodnjaku niso ravno reakcionarni. Še na misli jim ni, da bi otroka silili v zakon, če mu izbrani partner ni všeč. Samo te-

daj, če sta ženin in nevesta sporazumna, ju poročijo.

Mladi so neizkušeni

Mlada ženica in mož se ljubita kakor brat in sestra. Značilno je to posebno v prvih letih zakonskega življenja. Vse premalo se poznata in si prihranita ljubezenske odnose za kesneje. V zakonu se navadita medsebojnega spoštovanja, zvestobe in h koncu tudi ljubezeni.

Najsvetejša je vzhodni ženi dolžnost, da vsekdar in povsod ustreza svojemu možu, da ga ceni in spoštuje in se končno pokori vsaki njegovi želji in njegovim navadam. Zanj njen mož nima nobene napake, pa če je še tako slab. Ker je njen mož, mora biti dober in pošten. Največje čudo je pa to, da prav v zakonih dalnjega vzhoda ne najdemo nesrečnih razdorov in sporov, še manj pa ločitev. Če sta že zakonce nesrečna, je vzrok za to vse kje drugje, nego pri njima.

Take so navade nas Singalezov in prav iste pojme o ljubezni in zakonu imajo skoraj vsi narodi dalnjega vzhoda.

Pošteni tatovi

»Cin, cin« je zacingljajal zvonček na vratih. To cingljanje je pomenilo: Pozor, kupec je prišel! Draguljar je skočil v prodajalno in se došlecega globoko priklonil.

»S čim vam lahko postrežem? Zlato, srebro ali platina? Nakit ali kaj praktičnega?«

Veselo vznemirjen in poln pričakovanja je začel razkazovati lepe in dragocene zapestnice, uhane, vaze in

cigaretnice. Gospoda se nista mogla odločiti.

»Darilo bi rad za svojo ženo!« je rekel večji gospod. Bil je v general-ski uniformi in na prsih je imel vse polno visokih odlikovanj.

»Nekaj posebnega,« je pripomnil gospod v civilu. »To in to in ta krasni demantni prstan seveda tudi ne sme manjkati!« Tako sta izbirala nekaj časa in naposled sta imela pred seboj cel kupček leskečočih se dragocenosti, vrednih nekaj deset tisoč dinarjev.

»To bom vzela,« je rekel general z ljudomilim glasom. »Ruder, bodite tako dobri in skočite k moji ženi. Pokažite ji te stvari. Morda ji kaj ne ugaja, pri ženskah človek nikoli ne ve. — Saj dovolite?« se je obrnil k draguljarju.

»O, prosim, prosim, kar izvolite!«

»Hitro se vrnite!« je še zavpil general za svojim spremljevalcem.

Potem je sedel na stol, ki mu ga je ponudil draguljar, in začel ljudomilo kramljati. Minilo je nekaj minut in naposled tudi nekaj več. Po eni uri čakanja je general vstal. Njegov obraz je bil resen. Obrnil se je k draguljarju in mu tiho rekel:

»Prosim vas, dajte me zapreti. Nisem to, za kar se izdajam. Navaden slepar sem!«

Draguljar je stekel na cesto. Na vso srečo je stal blizu trgovine stražnik. Stopil je v trgovino, zgrabil sleparja, ga vklenil, telefonično poklical avto in sirovo porinil uklenjenca v voz. Potem je vljudno pomagal še draguljarju v voz in velel soferju, naj jih hitro zapelje na policijo.

Avto pa ni zdrvel proti policiji, temveč ven v lepo zimsko pokrajino, kjer se je solnce lesketalo na zasneženih poljih. Nikjer ni bilo videti žive duše. In ker je draguljar tako napeto opazoval zimsko pokrajino, so ga postavili pod milo nebo, da se naužije svežega zraka...

Med tem je avto odbrzel Bog si ga vedi kam. Ubogi draguljar je pa ves premrl s skremženim obrazom taval po snegu proti domu... **

Ljubljanska pisma

Piše Alfa

Hvala dragemu Bogu, kajti še ni konec našega kulturnega življenja. In knjige tudi ne. In ne knjigarn. Kriza je razkosala »Ljubljanski Zvon«, kriza je razcepila »Dom in svet«. Kriza je tu in tam in je bila baje še v naši splošni kulturi. Pa so se znašli naenkrat gospodje, ki da jo bodo rešili, in so takoj ukrenili vse potrebne korake. Pozvali so sebi enaka društva, naj k skupnemu delu pristopijo. In so nekateri bili za, drugi proti, tretji pa zopet za in proti, vsakega malo. Ideja dneva lepe knjige se je porodila. In po tem dnevu lepe knjige naj bi bil ves ta mesec mesec lepe knjige in se naj bi ljudje kar trgali zanj, da jih bo zmanjkalo, namreč knjig, in tiskarne ne bodo mogle zmagovati dela z novimi izdajami.

Toda mora imeti vsaka stvar svoj uvod. In so določili merodajni gospodje za prvi dan lepe knjige dan Prešernove obletnice. Govorili da bodo mnogi imenitniki iz našega kulturnega življenja, so sklenili, in določili Union kot najugodnejšo dvorano, kajti bo obisk gotovo silen in ne

bo prostora za vse, ki se zanimajo za našo knjigo in sploh za vse, kar je z našim kulturnim in duhovnim življenjem v zvezi. Končno je napočil ta imenitni dan. Ob osmih začetek, svečani govori, komemoracija, recitiranje, čitanje najboljših del, osebni nastopi kulturnih mogotcev, pevski nastopi, ploskanje in hura, še smo za kulturo in knjigo.

Ob devetih je unionska dvorana še strmela v svojo praznino. Ljudi od nikoder, kakor da jih sploh ni v Ljubljani, ki bi se za te in take vrste zadeve zanimali. Še literatov ni bilo. Sicer pa kaj bi oni sploh tu, ki so vzvišeni nad takimi prireditvami, Prešernom in sploh vsak nad vsakim. Sami ugledni prvaki; drugih po vrsti ni. Tisti, ki so jih gospodje od prirediteljskega odbora izbrali in določili za svečane govore in recitacije, so iz praznine ušli, da jim ni bilo duha ne sluha. Ker šlo jim je menda zgolj za plosk in ne za stvar, pa kaj bi torej v prazni dvorani? Le eden je ostal. Edini. Vrhu gore hrast. In je v grobni tišini recitiral. Čital. Da, da, v slogu grobnega molka. In

so se ljudje razšli in uvideli, da je kriza našega duhovnega življenja popolna. Katastrofalna. Pokojniki v svetlih nebesih so se pa spet prepričali, da so Kranjci ostali Kranjci in Ljubljančani Ljubljančani, kakoršni so vedno bili in kakoršni vedno bodo.

In je ta naša polomija tako dokazala našo kulturo. Pa ni tega kriva kultura, nikakor ne, nego zgolj gospodje prireditelji. Eni za, drugi proti, tretji malo za in malo proti. Bedaki so bili eni in drugi in tretji. Tako ne bomo nikdar rešili te hantane krize naše lepe knjige in kulture. Ljubljanska kulturna publika bi se jako številno odzvala temu vabilu in uglednemu večeru, če bi v odboru bili pač malo sposobnejši gospodje od teh in takih, ki so bili. Prireditve bi uspela, samo druge organizacije je treba.

Recimo takole: Vstopnine nobene. Liter vina 12 dinarjev — ker kako bi Ljubljančani brez vina reševali kakršnokoli krizo — na dnu vsake steklenice pa srečka s številko. Dobitki sama naša lepa književna dela. Tako bi z vinom tekmovali za knjige in reševali našo kulturo, pa ni šment, da je ne bi tudi rešili. Vtopili bi jo v vino, ho-ho, da se nikdar več ne

bi povrnila. Stavim, da bi vse knjige tako razpečali. Polič za poličem, na dnu steklenice pa srečka za knjigo. Za večja in obsežnejša dela pa bi bilo potrebno izprazniti že štefan in se ga naša kulturna Ljubljana ne bi prav nič branila, resnično ne. Res sicer ne bi pili zaradi knjig in kulture, nego zgolj zaradi vina, pa je to vseeno. Glavno je, da bi ugonobili to vražjo krizo. In bi tako lahko razpečali dela vseh pisateljev, kajti je sicer pri nas navada taka, da po pisatelju od te plati udari ona plat in po pisatelju od one plati udari ta plat. In kako naj človek ve, kaj je in kaj ni dobro, in kako naj se odloči. Tako bi pa kar sreča pri poličih in štefanah odločila in bi bilo vsem nemara prav, kriza bi pa bila rešena.

In ne bi ugledni komemoratorji, recitatorji in bogsigavedi kako se še vse občestvo teh imenitnikov duhovnega in kulturnega sveta imenuje, ušli pred grobno tišino in praznino in ne bi gospodje od prirediteljskega kroga doživeli polomijo in bi knjigarnarji razpečali knjige in bi povrh kulturna Ljubljana v tej strogo kulturni in književni zadevi rešila tudi kočljivo zadevo krize našega vinarstva, do katere je pač vsem več, nego do kulturne in književne.

Ponudbe naj se pošljejo na...

Teško je samega sebe ponujati. - Dobra služba ni zmerom od sreče odvisna

Personalni šef velepodjetja pregleduje pošto. Skozi njegove roke gre dan na dan na tucate prošnji za službo. Stvar se mora tedaj brž urediti, in se tudi brž uredi. Na levi ima kup pisem in izpričeval, ki jih bo pozneje tajnica poslala nazaj. »Obžalujemo, da vaše cenj. ponudbe ne moremo vzeti v poštev...« V košaro na sredi pridejo tista pisanja, pri katerih odgovor ni potreben ali pa ni mogoč. To so pisma, ki sicer obljub-

Dva in devetdeset prošnji izmed sto je nesmotrenih. »Kaj hočem — nimam sreče,« reče po navadi razočarani prosilec. Toda ali ni dostikrat sam kriv svoje smole? Samo malo pogledjmo, kakšne so po navadi te prošnje!

Malo je dobrih prodajalcev, ki znajo s taktom a hkratu tudi s potrebno prepričevalnostjo hvaliti svoje blago. Še mnogo manj je ljudi, ki znajo same sebe prav ponujati. K dobro sestav-

igralec, če ne bi... Potek življenja naj na kratko opiše najglavnejše podatke iz vašega življenja, navede naj podatke o rodbini, veri, šolah in službah, ki ste jih do zdaj imeli. Brošure na dvajsetih straneh živ krst ne bo bral. Zato je glavno načelo: preprosto, kratko in jedrnat!

Prepisi izpričeval naj bodo res prepisi in nikoli izvorniki. V še tako dobro organiziranih podjetjih se lahko zgodi, da se kaj izgubi. Vsi prizadeti imajo potem samo nepotrebne skrbi, če se ne najde več izvorno izpričevalo in si mora prosilec novo nabaviti. — Vsak prepis naj bo snažen in čist. Papirji, ki jim že od daleč vidiš, da so šli že skozi sto rok, vam prav gotovo ne bodo delali reklame. Vsi prepisi izpričeval naj bodo lepo in po vrsti zloženi v snopič in speti skupaj, da ne sfrče po tleh, če jih človek vzame v roke.

Fotografija je posebno poglavje. Dostikrat pošljejo prosilci majčkene amaterske slike, celo izrezke iz skupinskih prizorov. Samo po sebi se razume, da ljubke slike iz kopališča prav redko zbude kaj več kakor smeh. Tudi ni priporočljivo, če se bodoči prodajalec predstavi na sliki denimo v jahalni obleki — ki si jo je nemara še pri fotografu izposodil — ali pa če se dá nova tajnica slikati v zapeljivi pozi z izrezano obleko... Tudi ni primerno, če bi se po vzoru filmskih igralcev podpisali kar čez fotografijo, prav tako je docela nepotreben dostavek »V resnici sem dosti lepša«...

Spremenno pismo naj bo preprosto in vljudno in naj brez dolgih ovinkov pove, kaj bi prosilec rad. Tudi ne gre ponavljati tistega, kar je že napisano v izpričevalih in v popisu življenja. Hlapčevska zatrdila o »neomajni zvestobi do poslednje kaplje krvi« zbude san o nezaupanje. Izpričevala naj pokažejo marljivost, zanesljivost in strokovno znanje. Zgodi se celo, da kdo napiše: »V svoji

zadnji službi sem bil najpoštenejši izmed vseh... Tako sklicevanje gotovo ne priporoča.

Pisem ne pišite na posebno slab papir, prav tako pa tudi ne na parfimiranega. Odtrgani listi napravijo slab vtisk. Velika netaknost je, če kdo napiše prošnjo na papir tvrdke, pri kateri je še v službi. Spodaj v levem kotu je treba pripomniti, koliko prilog ima prošnja. Vsaka priloga, pa tudi prošnja sama, mora imeti vaš natančni naslov. Paziti je treba tudi, da pismo zadostno frankirate. Seveda mora tudi ovitek dati vtisk čistoče in snažnosti, drugače ne boste imeli dosti upanja, da bo vaše pismo našlo milost v očeh vsemogočih.

Strojepis ali rokopis? To je po navadi odvisno od zahtev tistih, ki službo razpisujejo. Ze zaradi lažje čitljivosti se prošnje navadno pišejo na stroj. Rokopis sam pa mora biti čitljiv. Podjetniki, ki vzamejo nove nameščence na podlagi grafoloških presoj — to se je drugod že precej uvedlo, pri nas pa še ni prodrlo — navadno izrečno zahtevajo, da je treba prošnje napisati z roko. Kdor ima zelo nečitljivo ali afektirano pisavo, naj prošnjo rajši napiše na stroj, razen če se drugače ne zahteva. Večina personalnih šefov ima zelo malo razumevanja za težko čitljivo »genialnost«.

Dobra slovenščina je prav tako važna. Človek ne bi verjel, koliko pravopisnih napak in krivih stavkovnih konstrukcij sreča človek ravno v prošnjah, ker hočejo menda prosilci veljati za posebno učene. Slab jezik nikjer dobro ne učinkuje, tudi če ne gre ravno za literarno delo.

Glede plačilnih zahtev naj se prosilec poprej informira, da ne napravi nepopravljive napake. Prenizke zahteve so prav tako zgrešene kakor previsoke.

Vse to so samo splošna navodila. Dosti se lahko izpremeni, če človek svojega bodočega gospodarja in njegove posebnosti pozna. V takem primeru sme biti ton spremenega pisma nekoliko osebnejši, potek življenja, fotografija in izpričevala utegnejo sploh odpasti.

Tako prav gotovo ne —

— — — Veste, gospod direktor, moj prejšnji šef me je hotel po vsej sili obdržati. Gospod Migule, mi je zmerom rekel, gospod Migule, le kaj naj počnem brez vas? Toda — med nama — ta služba ni bila primerna za tak organizacijski talent kakor sem jaz — — —

ljajo eno ali več prilog (prepise izpričeval in tako imenovani »curriculum vitae«), toda teh prilog ni nikjer.

To so pisma, ki niso podpisana ali so pa napisana na umazanih in raztrganih kosih papirja — mogoče celo na hrbtu starega računa! Pozneje bo ta pisma morda še kdo pregledal, ki bo imel več časa kakor personalni šef, nemara se da vendarle ugotoviti pošiljatelj. In na desni so pisma in prošnje, ki pridejo v ožjo izbero. Ta kupček je silno majhen, v primeri z obema drugima ga skoraj še videti ni.

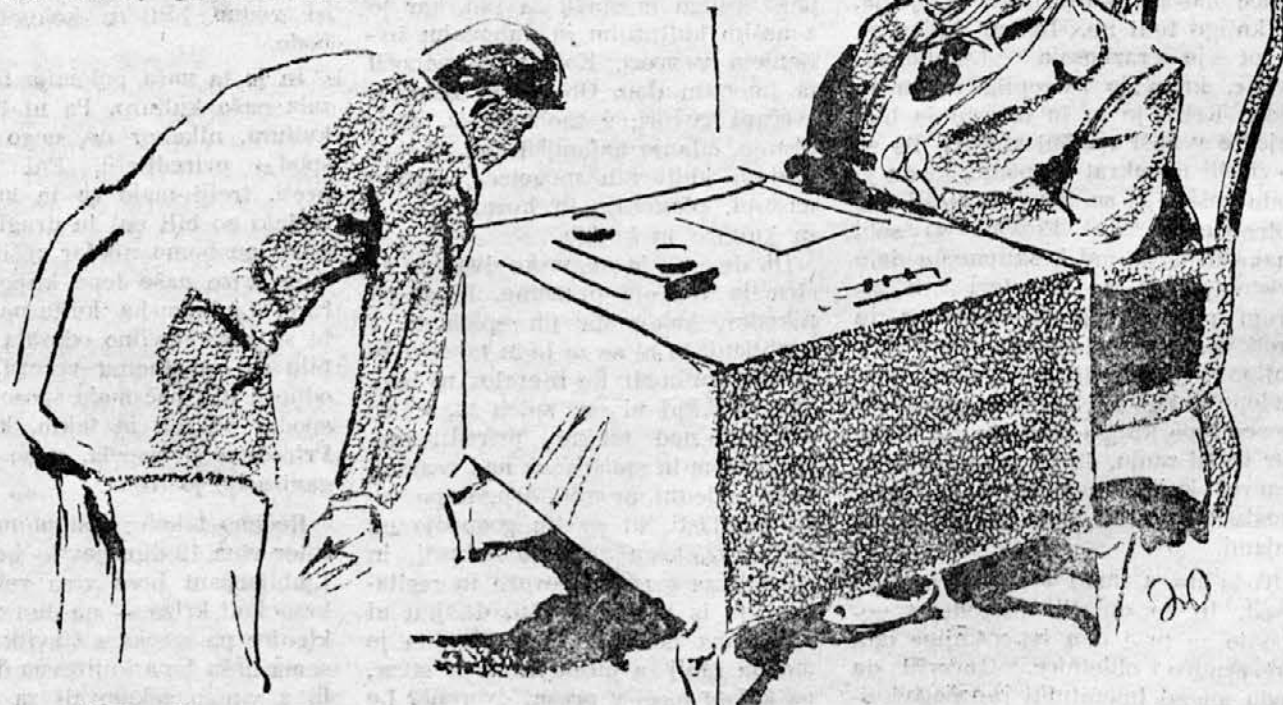
Ali je to mogoče?

Da, na žalost je. Zakaj od sto prošnji jih je po navadi komaj osem takih, da pridejo resno v poštev.

Kako neki to? Saj dan današnji vendar vsak človek ve, da je dobra služba več vredna od glavnega dobitka v loteriji. Toda večina ljudi misli, da je dobra služba stvar sreče, naključja ali pa zvez. Res, danes ko je toliko nezaposlenih, to precej drži. Tisti redki podjetniki, ki so v srečnem položaju, da jim ni treba osebja reducirati, nego lahko celo nove ljudi zaposle, ti podjetniki najrajši vzamejo take, ki jim jih zanesljivi znanci priporočajo. Toda kljub temu je v malih oglasih še zmerom dovolj služb na razpolago, se zmerom se lahko vsadko, kdor nima službe, poteza zanje.

ljene prošnji spadajo prepisi izpričeval, fotografija, popis ali potek življenja (curriculum vitae) in spremno pismo.

Pri popisu življenja nikakor ni treba povedati, da ste imeli kot otrok ošpice, ali pa da bi bil vaš mlajši brat skoraj postal filmski

— in tako tudi ne!

— — — O, prosim, gospod generalni ravnatelj... Kakor želite, gospod generalni ravnatelj... Verjemite mi, gospod generalni ravnatelj, da se čutim srečnega, da snem v tako veleugledni tvrdki — — —

Kalvarija ljubezni

Roman iz naših dni. — Napisal P. R.

Povest, ki smo jo v prvi številki začeli prinašati, je napisal P. R. — tisti pisatelj, ki nam je dal že „Nezakonsko mater“. Naši čitatelji, ki so brali 1. in 2. letnik „Romana“ se gotovo še dobro spominjajo pretresljive ljubavne zgodbe, ki je takrat zbudila vseobčo pozornost in priznanje. „Kalvarija ljubezni“ je napisana po

resničnih dogodkih iz polpretekle in nedavno minule dobe in je pretresljiva slika človeškega trpljenja in strasti. Prepričani smo, da nismo mogli svojim zvestim čitateljem za novo leto bolj ustreči, kakor s to našo novo povestjo, ki jo bodo z velikim zanimanjem brali od začetka do konca.

»Vse sem storil, ljubljena Ilona, vse poskusil... Oh, ne zato, da bi vas postal vreden, nego zato, da bi se vsaj malo povzpela, da bi skrčil razliko med vami in seboj. Vi ste bili bogati, jaz pa siromašen... Zato sem delal, delal z vero, z vnmemo, z upanjem, da se boste nekoč vrnili v moje življenje. In čim huje je bilo trpljenje, tem bolj je rasel v meni pogum, v mislih na vas.

»Tako sem počasi prišel naprej. Priporil sem si tu v Ljubljani svoje mesto. Moj sanatorij, ki sem ga ustanovil s podporo nekaterih ljudi, postaja od dne do dne znamenitejši. Moje ime postaja slavno.

»Toda tega vam ne govorim, draga Ilona, zato, da bi se hotel bahati. Nobene zasluge nimam... Samo upanje, ki sem ga kljub vsemu imel v vas... samo to upanje je vse to storilo.«

Te besede je govoril z nežnim, ganjenim glasom. Toda Ilona ni odgovorila. Še zmerom se je zdelo, da ga ne čuje. Horvin jo je začudeno pogledal. Nemir ga je prešinil.

Ilona je opazila ta njegov pogled.

»Oprostite mi«, je zamrmrala, trudeč se, da bi prisilila nasmeh na svoje blede ustnice.

Kar videlo se je, kako trpi. Črte njenega obraza so bile spačene. V njenih temnih, široko odprtih očeh so odsevale otožne misli. Horvin si je rekel, da je to reakcija na strašno doživetje v vlakcu. To ga je pomirilo.

»Jaz vas moram prositi oproščenja, draga moja Ilona«, je ponižno dejal. »Dolgočasim vas s svojim pripovedovanjem... Trudni ste, zlomljeni od strašne nesreče, ki ste ji morali biti priča...«

Poiskal je njeno roko. Prvih mah mu jo je hotela odtegniti, z instinktivno kretnjo je trznila. Ko mu jo je nato voljno pustila, je Horvin začutil, kako drgeta.

Deklica se je obrnila k mlademu zdravniku. Z vsem naporom svoje volje se je iztrgala iz mrtveče jo odrevenelosti. Na njenem obrazu je zasijal nenaden sklep. In z resnim, trdnim in odločnim glasom, ki je bil v čudnem nasprotju z njeno pravkaršnjo zasanjanostjo, je dejala:

»Poslušajte me, Emerik... In oprostite mi, če vam prizadenem gorje. Toda dolžnost mi, zapoveduje, da vam povem, kar vam hočem povedati, da vam odkrijem nekatere važne stvari, ki vam še niso znane.«

Hotel je ugovarjati:

»Ilona! Tajnosti, ki jih utegneta imeti v svojem dosedanjem življenju, so izključno vaše. Sicer pa, ali mi niste že nekaterih izmed njih izdali?... Drugih ne maram poznati; naj bodo kakršneoli, moje brezdvanje ljubezni do vas ne morejo izpremeniti...«

»Emerik, oprostite, ne morem se pridružiti vašim besedam. Imela bi se za krivo, če ne bi izpregovorila... Razen tega je to, kar vam moram povedati, samo priprava za prošnjo, ki jo imam do vas... Toda vidim vas tako srečnega, da se mi zdi to, kar vam imam povedati, dvakrat kruto, ker vam moram pripraviti razočaranje in žalost...«

»Razočaranje... žalost... Kaj naj pomenijo te besede, Ilona?«

Nemirno je privzdignil glavo. Ona je pa s prav takšnim glasom povzela:

»Odkrita hočem biti... lojalna... Samo to je moje opravičilo... Zato vem, da se ne boste srdili name...«

Mladi kuring je izpustil dekličine roke. Tesnoba ga je prevzela. Kaj mu bo povedala? Na kaj ga pripravljajo? Ali se je premislila in opustila načrt, ki je nanj polagal vse svoje nade?

Sklonil je glavo in odgovoril, skušaje utajiti drhtljaj v glasu:

»Poslušam vas, Ilona...«

Deklica se je zdržnila. Nato se je z muko zbrala in začela govoriti:

»Preden ste me zapustili v Budimpešti, Emerik, sem se vam izpovedala svoje srčne skivnosti. Povedala sem vam, da sem doživela ljubezen, ki me je razočarala in mi pustila ost v srcu; toda namestu da bi se bili name srdili, ste mi, plemeniti in dobri, kakor zmerom, prisegli, da me boste še bolj ljubili... ker sem toliko pretrpela.«

Drget, ki je stresel mladega moža, to pot ni bil hlinjen. V njegovih očeh je zasijal strah.

»In zdaj vam vnovič prisežem, Ilona. Smilite se mi in niti v mislih mi ni, da bi se srdil na vas. Nihče ni odgovoren za prošlost... Nihče ne more trditi, da je gospodar svojega srca, ker smo vsi sužnji ljubezni.«

Vzdih se mu je izvil iz ust... In v njegovih očeh se je utrlil čuden ogenj... ogenj, ki se je že večkrat zasvetil v njih.

»Vaša velikodušnost je moje nagujenje in spoštovanje do vas še povečala. Mislila sem, da se bo to nagujenje sčasoma izpremenilo v nežnejše občutke... Ko mi je umrl oče, sem vam pisala. Mislila sem, da sem ozdravljena, sem sklenila priti k vam, iskreno in v želji, da vam prinesem srečo. S to mislijo sem sedla v vlak. Toda, gorje, usoda mi ni prizanesla...«

Z obema rokama se je prijel za čelo. In s tesnobnim glasom je končala:

»Danes sem srečala tistega, ki ga ne bi smela več videti.«

»Srečali ste ga?«

Njegov glas ni bil več nežen in mehak, bil je hripav in raztrgan. Ilona je opazila njegovo vznemirjenje... toda krivo ga je razumela. In mehko je povzela:

»Da, prijatelj, srečala sem ga... Toda ponovim, kriva je usoda... Vsa prošlost, ki sem mislila, da je že zdavnaj pokopana, je mahoma spet vstala pred menoj... A ne smete se zastran tega vznemirjati... premagala se bom, ukrotila bom svojo bolelost... Prosim vas, rotim vas, bodite usmiljeni, in razumite, kaj se godi v mojem srcu... In prizanesite mi nekaj dni... Potem šele pridite z nežnimi čustvi... potem šele vam bom mogla nanje odgovoriti.«

Te besede je komaj dogovorila... Njeno grlo je bilo kakor izsušeno in v očeh ji je gorela vročica. Horvin se je bil osvestil. Hvala Bogu, nevarnost ni bila tako velika, kakor se je bil pravkar prestrašil.

»To kar zahtevate od mene, Ilona, je popolnoma razumljivo. Zato vam svečano obljubim, da vam ne bom govoril o svojih sanjah, ne o svojih upih... vse dotlej, dokler mi ne daste dovoljenja...«

In z glasom globoke žalosti je dodal:

»Dotlej se bom pa še bolj posvetil svojim bolnikom, nesrečnežem, ki so obsojeni na trpljenje... Posvetil se bom še bolj trpečim bližnjim, da vas bom bolj vreden...«

In z občudovanja vrednim glumaštvom je dodal:

»Glejte, Ilona, že nocoj bom delal s to mislijo. Ta misel me bo bodrila in mi bo mogoče pomagala, da napravim čudež...«

»Nocoj?... Kaj boste mar nocoj še delali?«

»Po vsej verjetnosti... V sanatorij so mi pripeljali enega izmed ranjencev te strašne katastrofe... Če je še živ, bom moral na njem preizkusiti eno izmed najkočljivejših operacij, kar jih pozna zdravniška veda. Nesrečnež ima nalomljeno lobanjo in zato imam le malo upanja, da ga bom mogel rešiti.«

Ilona je stresel nerazumljiv drget. In z izpremenjenim glasom je vprašala:

»Nalomljeno lobanjo, pravite?...«

»Da... Njegovo stanje je sila resno. Zato me stvar hudo skrbi, zakaj ranjenec je eden izmed mojih dobrih prijateljev. Čeprav je še mlad, je njegovo ime že splošno znano... Cmil Milavec mu je ime...«

Mlada žena je vzkriknila in omahnila na blazino. Horvin se je prestrašil.

»Kaj vam je, Ilona?«

Deklica je zaman skušala ohraniti hladnokrvnost. Ko je izgovoril to ime, ji je bilo, kakor bi ji bil kdo nož zasadil v srce, da so ji vsi udje odreveneli... Srepa je upirala oči pred se, stiskala ustnice in ni bila zmožna besedice... Emerik bo operiral Cirila!... Zaročenec naj reši ljubimca!

Videč, da lovi sapo, je kirurg odprl okno. Nato se je sklonil k njej in ji začel, ne vedoč, od kod tolikšno razburjenje, nežno prigovarjati. Tedaj je pa prestregel iz njenih ust ime, ki ga je bil pravkar sam izgovoril. In obšla ga je zlovesča sumnja. Odmeknil se je od nje.

»Pravkar ste izgovorili Milavčevo ime. Od kod ga poznate?«

Deklica se je nekaj časa obotavljala, nato pa je zajecjajala:

»Ciril Milavec je mož, ki sem vam pravkar o njem govorila.«

Horvin je prebledel. Že v drugo mu je usoda vrgla tega človeka na pot!

... Človeka, ki ga ne ljubi samo žena, o kateri je Horvin sanjal noč in dan, in ki je njega, Horvina, tako prezirljivo zavrnila — nego tudi ona, po katere imetju je hrepenel in ki se mu zaradi tega usodnega srečanja utegne v poslednjem trenutku izmuzniti iz rok! Zakaj, zanj ni bilo prav nobenega dvoma, da Ilona kljub vsem zatrevanjem še zmerom ljubi onega, do katerega se je prvič vnelo v ljubezni njeno srce.

Spričo Horvinovega mračnega molka se je deklica počasi osvestila.

»Vidim, da trpite, prijatelj,« je počasi izpregovorila. »O, kako vas razumem! Kako razumem to tragično naključje!... Toda prosim vas, nikar si tega ne ženite preveč k srcu! Vse, kar sem vam rekla, drži... Prošlost je zame mrtva...«

Skušala se mu je nasmehniti.

»V nekaj dneh, zanesite se, bom spet pozabila to srečanje... Morate mi zaupati, Emerik, morate verjeti moji obljudi, ki je resna in iskrena... Bodite človeški!... Bodite dobri!... In odženite iz svojega srca in iz duha vse, kar bi moglo mejiti na ljubosumnost ali mržnjo. V tem človeku morate videti samo nesrečneža, ki trpi... moža, ki ga morate rešiti...«

Sklenila je bila roke v gesti obupa in roteče prošnje... Oh, kako je morala razumeti mladega moža, kako dobro je morala vedeti, kakšen vihar so dvignile njene besede v njegovi duši... Morda je prestregla rdeči ogenj... zlovesči ogenj v njegovih očeh. In morda si je mislila:

»Njegov prijatelj je bil... in zdaj ga mrzi.«

Horvin je sedel nepremično. Njegov obraz je bil še zmerom mračen in tih. In sam pri sebi je premišljeval:

»Če rešim Milavca, izgubim Ilono, nemara se bo vrnila k njemu... zakaj, še zmerom ga ljubi... še zmerom ga ljubi...«

Stisnil je zobe in njegova roka, ki se je naslanjala na okno, se je skrčila v silovitem krču... kakor bi hotela nekaj zdrobiti. Toda takoj se je spet premagala.

Skrivnostni šahist

Novela groze

Peter Boromov je sedel pri oknu in gledal skozi mokra stekla na ulico. Stregel je na zvonjenje vóz cestne železnice in poslušal brlžganje avtomobilov in topot težkih tovornih konj.

Mračilo se je že in naposled so tu pa tam zagorele električne svetiljke. Migljale so skozi jesenski dež, ki je brez prestanka padal v drobnih, kakor z ravnilom potegnjenih črtah izpod neba, da se je cestni tlak lesketal od mokrote.

»Jesen,« je tiho rekel Boromov, se naslonil s komolci na oknjak in se zavezoval v daljnji svet. Mislil je na prijatelje in prijateljice, in se tiho nasmehnil, kadar se je spomnil kakšnega vedrega trenutka v družbi plešalke Erne.

A kaj je bilo to?

Peter Boromov se je zdrznil. Kakor bi bil kdo v njegovi sobi. Nekaj za njim se je zgenilo... a kaj?

Počasi se je obrnil.

Mrak v sobi se je bil izpremenil že v temo in sobna oprava, svetla in moderna, se je medlo svetlikala skozi to temo.

»Kdo je?«

Peter Boromov je vstal in se sklonil naprej.

»Kdo je?« je vprašal še enkrat, toda to pot s trdim, ostrim glasom.

Tih smeh mu je bil odgovor.

Z enim skokom je bil Boromov pri električnem stikalu, ga obrnil in prihodnji trenutek zagledal pred seboj visokega, širokoplečnega moža.

»Kaj bi radi?«

Prisiljene so se zdele te besede; nekaj v njih je izdajalo razburjenje.

Spet tisti tihi smeh, potem je pa mož stopil korak naprej, se priklonil in dejal s tihim, zvonkim glasom:

»Moje ime je Smrt.«

Boromov je vztrepetal.

»Hvala za take šale,« je zlovoljno zagodrnjal. »Sploh pa, kdo vam je odprl?«

»Smrt pride povsod,« se je vljudno nasmehnil neznanec in njegova desnica je po bliskovo šinila v žep dolgega sivorjavega jesenskega plašča.

Boromov je odskočil. Mislil je, da bo tujec potegnil revolver na dan in ga ustrelil. Presodil je, da je neznanec obiskovalec roparski morilec ali kaj podobnega.

Neznankaeva desnica se je spet prikazala in z elegantno kretnjo razpostavila nekaj šahovskih figur na mizo.

»Prosim.«

Boromov je neznanca prodrljivo pogledal.

»Kaj naj to pomeni?« je zaškrtal in stopil k mizi. »Kaj bi radi?«

Tujec je še enkrat segel v žep. Spet je privlekel nekaj šahovskih figur in jih položil na mizo. Naposled je vzel iz notranjega žepa površnika še šahovnico iz povoščenega platna.

Boromov ga je začudeno gledal, potem so se pa njegove blede ustnice spacificile v prisiljen usmev.

»In zdaj?« je vprašal s težkim, hripavim glasom.

Neznanec je premišljeno odložil plašč, se vrnil k mizi, razpostavil figure in se potem obrnil k Boromovu.

»Igrala bova.«

Peter Boromov se je zasmejal.

»Imenitno! Jaz, pa šah!... Človek božji, saj sem komaj enkrat ali dvakrat vse življenje igral šah; ne, dragi moj, zmotili ste se v naslovu!«

Neznanec se je spet neslišno zasmejal in nato segel v levi hlačni žep.

Boromov je napeto opazoval slednjo njegovo kretnjo in je zdajci videl, kako je oni mirno potegnil revolver iz žepa in ga nameril nanj.

Zdaj smo tam! Izročeni ste temu človeku na milost in nemilost.

»Igrala bova tri igre. In če dve od njih izgubite, boste morali umreti.«

Neznankaev glas je zvenel neusmiljeno in okrutno. Boromov je začutil, da mu gre res za življenje in smrt.

»Saj sem vam vendar rekel, da ne znam šahirati,« je zajecel. »Poglejte rajši k sosedu; slišal sem, da je dober šahist.«

»Sedite,« je zapovedal neznanec in grozeče nameril cev revolverja Boromovu v glavo.

Boromovu so se jela kolena tresti.

Počasi je stopil k mizi in se spustil na stol.

Kaj naj storim, je premišljal, kako naj se odkrižam tega človeka? Če bi ga le mogel pobiti na tla; saj s tem, da bi igro dobil, ne morem računati. S šahom se nikoli nisem ukvarjal in na prstih ene roke lahko seštejem, kolikokrat sem v vsem svojem življe-

nju igral. Zato se moram na drugi način izmazati iz te zagate... Morda se mi posreči...

»Ali ste pripravljeni?«

Tudi tujec je bil med tem sedel. V dosegu njegove desnice je ležal revolver.

»Beli začne.«

Boromov je imel bele. Roka mu je vidno trepetala, ko je porinil kmeta pred kraljico naprej.

V sobi je bilo čudno tiho. Slišalo se je tikanje ure na kaminu in luč stropne svetiljke je širila na mizo zlovešče kontraste. Boromov je neznanca ostro opazoval in ugotovil, da je njegov obraz sila zanimiv, ostro izklesan in plemenit. Samo prebledel je bil mož, in v njegovih očeh so se utrinjali čudni bliski.

Ura je zajela in odbila. Njen glas je napolnil sobo; učinkoval je čudovito harmonično.

Osem je bilo.

»Osem,« je rekel Boromov in vstal.

»Sestanek imam, gospod, o pol devetih moram biti na mestu; kaj če bi rajši jutri prišli... pa bi jutri igrala, ne?«

Neznankaeva desnica je zdrknila k revolverju, njegovi prsti so se oklenili kopita in kazalec je obstal na petelinu.

»Nu,« je zagodrnjal Boromov, »zaradi tega vendar še ni treba...«

Tujec se je vljudno sklonil naprej.

»Na potezi ste.«

»Jaz?« je odvrnil Boromov. Strah mu je zadrnil grlo. Napravil je potezo.

»Slabo ste napravili,« je rekel neznanec z usmevom. »Če ne boste bolje igrali, boste morali umreti.«

»Saj sem vam rekel, človek božji, da ne znam,« je zajecel Boromov. »Ali ne morete tega razumeti? Če vam povem, da ne znam šahirati!«

»Pst!« je siknil neznanec. »Sosedom ni treba vedeti, da je smrt v njihovi bližini.«

Boromov je pogledal neznanca v črne oči.

»Tako slabo mi je,« je potožil Boromov, ko je prvo partijo po petih potezah izgubil. »Danes ne morem zbrati misli; šele dva dni je tega, kar sem prebolel influenco. Smrt božja, ali veste, kaj to pomeni? Preboleli influ-

enco in dva dni nato šah igrati! Kaj pravim — še včeraj sem imel špansko... Še včeraj! Mislil sem, da mi bo glavo razneslo. Zdravnik je neprestano stal zraven moje postelje. »Dolgo ne boste več živeli,« je govoril. In zdaj... Gospod, pridite vendar jutri: danes res ne morem igrati.«

Brez besed je njegov nasprotnik spet postavil figure. Napravil je to silno spretno, in Boromov si je rekel, da je moral že dostikrat postavljati šahovske figure.

»Zdaj pa jaz začnem,« je rekel z globokim, sonornim glasom.

Boromovu so stopile kapljice znoj na čelo. Vse v njem je drgetalo in trepetalo. Drugače ni bil strahopeten, toda ta tujec z revolverjem mu je nagnal brezumen strah v kosti.

»Ali ne bi poprej zvrnila kozarec vina?« je predlagal Boromov. Upal je, da bo neznanec pristal, zakaj pri tem bi se mu nemara ponudila priložnost za beg.

»Na potezi ste,« je dobil miren odgovor.

Boromov je omahnil na stol. Globoko je zasopel in si potegnil z roko čez potno čelo.

Bog ve, ali nimam že sivih las, mu je takrat po bliskovo šinilo skozi glavo. Čudno ne bi bilo.

»Na potezi ste,« je ponovil neznanec in naperil orožje na Boromova. Le-ta je napravil potezo in že prihodnji mah vedel, da je bila nesmiselna.

»Hahahahaha!« se je zasmejal neznanec. Slišalo se je satanski, blazno in trdo. »Umreti boste morali.«

Boromov je hotel vso stvar preobrniti v šalo.

»Umreti bomo morali vsi,« se je krčevito zasmejal.

»Pazite na igro!« je zagodrnjal neznanec. »Pozabljate, da imate Smrt v gosteh.«

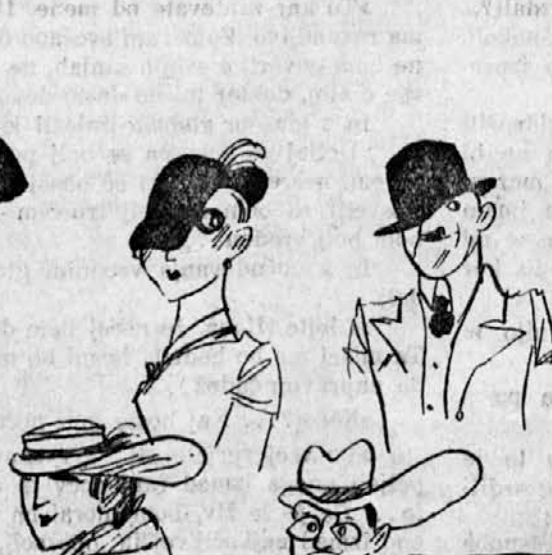
Boromov je začutil, kako mu je ledeno zagemazelo po hrbtu. Zobje so mu začeli šklepetati in soba je zaplesala pred njim. Vse se je vrtelo v kolobarjih, vmes so pa skakale in plesale rdeče pičice; a te rdeče pičice so se venomer izpreminjale v okrutne, migljajoče oči.

Neznankaeva oči...

Potem je iznenada spet jasno zagledal. Čisto jasno. In hkratu s tem so se mu napele mišice, volja po življenju je planila v njegove možgane in sprostila vse energije.

Obraz Boromova je postal zveržena spaka. Nasmehnil se je in prijel. Se nadaljuje na 10. strani

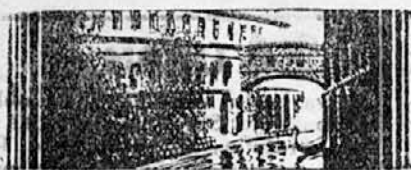
Za vse enaka pravica!

Enake modne svoboščine

za ženske in za moške

MOST VZDIHOV

63. nadaljevanje

ZGODOVINSKI ROMAN NAPISAL MICHEL ZEVACO

»Zato,« je odgovoril Roland, »ker ne mara, da bi zagrešili kak strahopeten zločin, kakor ga je zagrešil vaš oče, da bi moral jaz zaradi njega trpeti... Prosim vas, gospod, vzemite na znanje, da se za vašo moralo ne zanimam. Bodite strahopetni, bodite klavern in nizkoten razbojnik, če hočete — samo na mojo pot ne hodite. Vrh tega vas prosim, izvolite vzeti na znanje, da sem vam pripravljen dati z vso potrpežljivostjo pojasnila, ki bi se vam utegnili zdati potrebna.«

Grimani je prikimal, v znak porogljive zahvale.

Bilo mu je jasno, da mu Roland prizanaša, ali da vsaj nima ta trenutek slabih namenov z njim. Ta gotovost mu je dala toliko duhovne svobode, da je mogel proučiti svoj naklep.

Položaj je bil tak:

Gondola je bila privezana za železni kavelj v temniškem zidu, malone tik pod mostom, in valovi so jo pritisnili čisto k zidu.

Spredaj je sedel Grimani, z levico držeč se za železni kavelj, njemu nasproti pa Roland.

Takrat ko mu je bil Roland ponudil bodalo, ga je Grimani vteknil nazaj v nožnico.

Vprašanje je bilo tedaj samo to, kako naj bodalo spet izdere, da ga Roland ne bi videl. Potem bi z vso silo potegnil za železni kavelj, zamajal čoln in hkrati izrabil instinktivno kretnjo, s katero bi se Roland skušal obdržati na nogah, ter mu po bliskovo zasadil bodalo v prsi.

Takšen je bil Grimanijev načrt. Toda če je hotel, da se mu posreči, mora uspraviti Rolandovo pozornost in priti do bodala.

»Kdo vam pravi,« je povzel, »da se hočem ponašati kakor razbojnik?«

»Kakšno naj bo pa drugače vaše početje?« je odgovoril Roland. »Ali mar ne čakate v zasedi? Vaš oče je zato, da se zarota posreči, obsojil enega na oslepitev, drugega pa na počasno umiranje v podzemeljski ječi. Vi hočete biti hitrejši, zato ste si izbrali bodalo. Tudi vam gre za uspeh zarote. To se pravi, hoteč si zagotoviti svoj delež, ko bo Foscari na tleh, ste pristali na to, da boste v temi počakali na Dandolovo hčer in jo ubili.«

Grimaniju se je bilo z nezaznavno kretnjo posrečilo potegniti plašč čez kolena, tako da je imel roke popolnoma skrite — in proste!

Roland ni ničesar opazil.

Nadaljeval je:

»Mladi ste, gospod Grimani, lepi ste in razumni, življenje se odpira pred vami, a med tem ko bi človek mislil, da se bavite s plemenitimi mislimi, snujete umor nad žensko, da zadostite ne vem kateremu nizkotnemu slavožepju!... Pojdite, Grimani, pozabil bom nocojšnji večer, pozabil vaš zločin, pozabil, da ste se postavili na stran tlačiteljev proti zatiranim; vse to hočem pozabiti, ker ste mladi, ker mislim, da ste zapeljani, in ker bo nemara nocojšnji nauk napravil iz vas moža. Pojdite in prisegite, da odpotujete še nocoj iz Benetk in da me poiščete čez mesec dni...«

Namestu odgovora se je Grimani srdito zagrohotal: vstal je, silovito zamajal čoln, vrgel plašč nazaj in se z vso težo zagnal na Rolanda.

Trenutek nato je bil Grimani v kanalu, oslepljen in dušec se, bodalo mu je zdrknilo iz rok in okoli vratu ga je nekaj stisnilo kakor železen obroč.

Kaj se je bilo zgodilo?

Tole:

Roland ni izgubil iz oči niti ene njegove kretnje, sledil je, da se tako izrazimo, slednji njegovi misli korak za korakom, in isti trenutek kakor Grimani je vstal tudi on, a namestu da bi se bil skušal obdržati v ravnotežju, je še sam zamajal čoln, da se je prevrnil.

Tako se je zgodilo, da se Grimani ni mogel vreči na Rolanda, temveč je njega samega vrglo

v kanal; instinktivno je razširil roke, da se obdrži na površju, in tako mu je bodalo padlo v vodo.

Roland se je v istem trenutku vrgel za njim. Z enim samim zamahom je bil pri Grimaniju in njegove roke so se sklenile Grimaniju okoli vratu — to je bilo tisto, kar se je Grimaniju zdelo kakor železen obroč.

Boj je bil kratek.

Voda je nekajkrat silovito zapljusnila, nato sta pa oba moža izginila v črnih valovih...

Minilo je nekaj sekund.

Potem je vstal v vodi vrtinec.

In iz njega se je prikazal bled obraz... Rolandov obraz... obdržal se je na vodi in čakal...

Minute so minevale v strahotni tišini, ki jo je kalilo samo zamolklo ječanje, vstajajoče iz dna temnic.

Zdajci je Roland kakih dvajset sežnjev daleč zagledal črno gmoto na valovih; trenutek nato je izginila v vodo in potem se je spet prikazala na površju.

Roland je zaplaval proti tej črni gmoti in je bil kmalu pri njej.

Bilo je Grimanijevo truplo. Njegov obraz je bil višnjev, oči izbuljene, usta mu je pa krivil strahoten režaj, kakor bi se bil zlovesči grohot, ki je Rolandu še zmerom odmeval v ušesih, ovekovečil na mrtvečevih ustnicah...

XVI

Zasledovanje

V bližini trga sv. Marka je Roland stopil na suho. Pravkaršnji uboj ni zapustil nikakega nemira v njem. Čudno: ta strašni dvoboj pod vodo, ta strahotna smrt njegovega nasprotnika sta že izginila iz njegovega duha. Zanj je bila to samo epizoda v bitki. Niti za trenutek ga ni obšlo kesanje ne obžalovanje. Le takrat, ko so se njegovi prsti zasekali Grimaniju v goltanec, je obžalovaje skomignil z rameni: »Škoda!... Hotel sem se temu izogniti... Ni moja krivda.«

Ko se je popel iz kanala, je odhitel v eno svojih desetih ali dvanajstih skrivališč, ki jih je imel raztresena po vsem mestu. Tam se je naglo preoblekel.

Nato je krenil proti Olivolskemu otoku, ki je postal središče vseh njegovih bojnih operacij. Tudi razgovor z Gennarom mu je bil že skoraj izginil iz spomina.

Videl je bil policijskemu šefu do dna duše, in je bil trdno prepričan, da ga bo Guido Gennaro pustil najmanj mesec dni pri miru.

To je bilo delj, kolikor je potreboval za izvedbo svojega načrta.

Res, staroslavna svečanost poroke doža Foscarija z Adrijo je bila določena čez mesec dni, in prav tisti dan se je imel izvršiti udar, ki ga je Roland že dolgo pripravljaj.

Udar, ki naj zadene Altierija, Dandola, Bemba in Foscarija — vse štiri! Vsi štirje morajo skupaj poplačati zločin, ki so ga bili skupaj zasnovali.

Kmalu bomo videli, kako so se dogodki razvili.

Za naše nagrade

je še malo časa. Poravnajte čim prej morebitni zaostanek in obnovite naročnino za 1. četrtletje 1933, ter pošljite rešeno skrižalnico. — Rok za skrižalnice smo podaljšali do 1. marca, za obnovo naročnine pa do 8. marca t. l. Zato takoj pošljite naročnino, če je še niste, da si pridobite pravico do tekmovanja.

Ko je stopal Roland mimo cerkve Marije Formoške, je srečal Scalabrino.

To srečanje je mladega moža, čigar misli so se ta trenutek vse zgrinjale okoli Leonore, nenadno spet vrglo na zemljo.

Pozabil je svoje lastno gorje in iz njegove plemenite duše je izginila bolešča spricho trpljenja, ki ga je razodeval obraz njegovega starega tovariša.

»Kakšne novice?« je vprašal.

»Slabe, gospodar.«

»Kako to? Ali si kaj novega zvedel?«

»Ničesar, gospodar, prav ničesar! In ravno to je tisto, kar me navdaja z obupom. Nikjer ne najdem najmanjšega sledu za Bembom in za Bianco!«

Scalabrino se je izvil globok vzdih.

Roland se ni ustavil. Zamišljeno je nadaljeval pot proti nekdanji Dandolovi hiši.

»Prav!« je naposled dejal. »Ker je v Benetkah ne najdeva, morava pogledati po okolici. Poznam nekoliko kraje, kamor bi se bil utegnil Bembo zateči. Dal bom razpostaviti straže okoli njegove palače, moji ljudje pa bodo še nocoj preiskali okolico. Midva se odpraviva proti Padovi, ostali pa... pojdi z menoj, da pripravim vse potrebno.«

»O, da le ne bi bila prepozna!« je pridušeno vzdihnil Scalabrino.

»Dvesto mož bo preiskalo okolico in kolnem se ti, da ne bodo minili trije dnevi, ko bova Bembo na sledu. In ko bova imela ta sled, se ti ne bo treba več vznemirjati...«

V tem sta prišla do hiše in vstopila.

Prvo, kar je Roland zagledal, je bil Gianetto, ki ga je tam čakal.

»Kaj se je zgodilo pri Aretinu?« je vprašal mladi mož. Toda to pot je bil odločen, da prepuusti pesnika njegovi usodi. Gianetto mu je namreč po navadi javil, da je Pietro Aretino v zagati. Tedaj je Roland vselej poskrbel, da se mu ni nič hudega zgodilo, vestno se ravna je po sklenjenem dogovoru.

»Gospodar,« je rekel Gianetto, »gospod Aretino me je hotel poslati v Treviso.«

»Zakaj?«

»Da se me za nekaj časa odkriža, ker sem videl škofa, ko je prišel k njemu.«

»Bembo!« sta v en glas zavpila Roland in Scalabrino.

»Da, jaz sam sem ga spustil v hišo,« je potrdil Gianetto.

»Hitiva, gospodar! Oh, hitiva!« je kriknil Scalabrino.

»Še trenutek!« je dodal Gianetto. »Škof je pripeljal s seboj neko mlado ženo... ali pa deklico, ne vem prav.«

Roland in Scalabrino sta se spogledala, in v njunih očeh se je zablistalo veselje. Ne da bi še kaj izpraševala, sta planila ven.

Nekaj minut nato sta bila že v gondoli, in Scalabrino se je z vso močjo uprl v vesla.

Orjak ni zinil besedice.

Toda Roland je slutil misli, ki so se preganjale v njem.

»Poznam Bianco,« je rekel, »in prepričan sem, da bo Bembo kos.«

Toda na dnu njegove duše je vstal gluh nemir: po kaj je prišel škof z Bianco v Aretinovo palačo?

»O, da ne bi bila prepozna,« je venomer vzklikal Scalabrino, kakor bi ga obhajale zle slutnje.

V četrto ure je čoln prevozil pot, za katero je drugače dober čolnar potreboval štirideset minut.

Naposled se je ustavil pred Aretinovo palačo.

Trenutek nato sta stala moža pred hišnimi vrati.

Bila so zaklenjena!

Roland je trdo udaril po njih.

Iz hiše so se zaslišali nemirni koraki: to je bil Aretino, ki je še zmerom mislil, da je Imperija poslala nadenj dvajset razbojnikov; pripravljaj se je na obrambo.

Roland je še glasneje udaril po vratih.

»Tak odprti vendar, tako mi pekla!« je zarlenčal.

Njegov glas so v hiši očitno spoznali, zakaj že prihodnji mah sta Roland in Scalabrino zaslišala rožljanje velikih zapahov, ki se Pietro Aretino še za njimi ni čutil zadosti varnega.

Ko so se vrata napol odprla, je Scalabrino sunil vanje, da so zazijala na stečaj.

Roland je tedaj zagledal Aretina, ki mu je prihajal naproti.

»Vi, gospodar!«

»Kje je Bembo?« je vprašal Roland s tako strašnim glasom, da je Aretino vztrepetal in sam pri sebi zamrmral:

»Ojej! Iz Haribde sem padel v Scilo.« Na glas je pa vprašal: »Bembo, pravite?... Saj...«

Roland je zgrabil pesnika za laket in ga silovito stresel:

»Za vsako sekundo, ki jo izgubim, ti izderem zob. Govori, nesrečnež! Kje je Bembo? Kje je Bianca?«

»Pojdite z menoj,« je zaječal Aretino, »toda nebo mi je priča, da nisem mislil, ko sem jima dal gostoljubje, da si bom nakopal vaš srd.«

To rekši se je obrnil, da mu pokaže pot.

Prav takrat je Roland zaslišal več glasov in nato gluho ječanje.

»Bianca! Bianca!« je zarjul in planil naprej.

»Semkaj!« mu je odgovoril ženski glas. Bila je Perina, ki se je takrat od nekod pojavila in pokazala na neka vrata.

Scalabrino se je z vso silo svojega orjaškega telesa zagnal v ta vrata.

Minilo je nekaj strašnih sekund, in potem so vrata tresčila narazen, ključavnica se je razletela in moža sta skoraj padla v sobo.

Naši bralci vedo, kakšen prizor se jima je odprl...

Prvo, kar je Roland storil, je bilo, da je pogledal k oknu, ki ga je bil Bembo odprl. In ob pogledu na to na stečaj odprto okno je vztrepetal.

»Preklete! Pobegnil je... in jo odpeljal s seboj!«

Takrat je začul z mesta, kjer je stal Scalabrino, gluha plač. Obrnil se je.

In tedaj je zagledal v najbolj temnem kotu sobe Bianco, zleknjeno na tleh. Zraven nje je orjak klečal na kolenih. Ni se je upal dotekniti, ne izgovoriti besede. Samo strahotno presunljivo hropenje se mu je trgalo iz grla.

V enem koraku je bil Roland pri njem.

Že prvi mah je videl, da je Bianca mrtva.

Njegove pesti so se sklenile in v očeh sta se mu zalesketali dve solzi.

Prijel je Scalabrino za ramo.

Orjak je vzdignil glavo.

»Saj ni mrtva, kaj ne da ne? Ne, to bi bilo preveč strašno! Oh, gospodar, recite, da ni mrtva... Bianca, hči moja!... Saj me slišiš, kaj ne, da me slišiš?... Jaz sem... tvoj oče... Da, tvoj oče. Poglej me, vsaj oči odprti... In če misliš, da nisem vreden biti tvoj oče, če ne maraš biti moja hči, te spet zapustim... Samo malo odprti oči, da me boš videla, ti, ki nikoli nisi videla svojega očeta... Veš, nisem vedel... Imel sem hčer, najlepše dekle v vseh Benetkah, najčistejšo, pa nisem vedel. Zdaj vem... In kako se je moje življenje izpremenilo tisti dan, ko sem to zvedel! Samo nate sem potem mislil... nate, otrok moj... hči moja! Ne, saj nisi mrtva!...«

Šele zdaj te dobim, ko si mrtva! Ne, ne! Saj boš živela, živela boš, ti rečem! Tak poslušaj me, Bianca, tvoj oče ti govori... vsaj malo me poglej, vsaj za en sam hip...«

Roland je prijel svojega tovariša za ramo in ga skoraj sirovo stresel.

»Vstani,« je rekel s hripavim glasom, »vstani, tovariš, brat moj... vstani!...«

»Tak je res,« je zajecjal velikan, »tak je res mrtva!«

»Da, mrtva!« je odgovoril Roland s tolikšno svečanostjo, da so vsi, Aretino in Margerita in Paolina in vse Aretinke, ki so pritekale, in za njimi lakeji: vsi so sklonili glave in nemo obstali.

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice i. t. d. Pere, suši, monga in ika domače perilo

tovarna JOS. REICH
L J U B L J A N A

Perina je tiho ihtela.

Pietro Aretino si je grizel ustnice do krvi. Stopil je korak naprej.

»Gospodar,« je ponižno začel, »drznem si upati, da...«

»Tiho!« je zapovedal Roland z istim svečanim glasom.

Scalabrino je bil vstal. Ni jokal. Toda njegove oči so bile kakor podplute s krvjo, in njegov obraz je pokrila neka neopredeljiva topost.

»Mrtva!« je ponovil. »Gospodar, zdaj ostane tudi zame samo še smrt.«

»Ne, živeli boš,« je rekel Roland.

Orjak je z neizrekljivo trudnostjo skomignil z rameni.

»Kaj mi še ostane v življenju?...«

Vprašanje mu je prišlo iz ust brezbrizno, kakor da mu ničesar ni več mar.

Roland je odgovoril:

»Maščevanje njene smrti!«

»Maščevanje njene smrti!« je gluho zamrmral Scalabrino in oči so se mu za hip zasvetile, a takoj nato spet ugasnile.

»Poiskala bova zločinca, ki je ubil tvojo hčer, in mu vrnila trpljenje za trpljenje, smrt za smrt... Pojdiva!...«

Prijel je Scalabrino za roko in ga potegnil s seboj.

Velikan se mu je dal voditi kakor otrok.

Toda na pragu se je odtrgal in še enkrat pogledal po Biancinem truplu.

»Tak hočeš, da nama Bembo uide!« je zarlenčal Roland, »Prepozno sva prišla, da bi jo bila rešila, in zdaj hočeš, da še maščevanje zamudiva!«

Te besede so Scalabrino prešinile kakor elektrika. Kletev mu je stopila na ustnice in njegove stisnjene pesti so zažugale v strahotno grozno. Nato se je zagnal za Rolandom iz Aretinove palače.

Zunaj je Scalabrino na mah minilo neizmerno začudenje. Otopelost, ki mu je bila prvi hip odrevenila ude, je izginila. Zato je pa vstal v njem besen srd proti krivici usode, da je škrtal nezvezne besede. In potem ga je premoglo ihtenje. Po vsej sili se je hotel vrniti v palačo, da še poslednjič vidi svojo hčer, da se prepriča, da ono, kar je videl, ni bilo samo mōra... toda Roland ga je potegnil s seboj...

Roland je imel samo en kašipot: okno, ki ga je bil Bembo odprl.

Prijel je Scalabrino za roko in ne da bi se bil menil zanj, ne da bi odgovarjal na njegove obupne krike, je hitel svojo pot.

Odprto okno je gledalo na uličico, ki se je izlivala v kanal.

Moral je tedaj ob kanalu nadaljevati iskanje. Scalabrino je hodil za njim in ihtel ko otrok.

Ker je bila že napočila noč, so stali čolni lepo v vrsti, drug kraj drugega, privezani h kolom, ki so bili zabiti v tla. Roland je krenil vzdolž obrežja in gledal po gondolah. Prepričan je bil, da je Bembo zaslutil, da mu je on, Roland, za petami, in da je samo zato zbežal... In če je zbežal, mu je bila prva misel, zapustiti Benetke.

Zdajci je opazil, da je v vrsti čolnov vrzel. Ena gondola je manjkala.

Skočil je v sosednji čoln in privzdignil zavese šotora. Nikogar!

»Ohe, gospod!« je tedaj zaslišal glas iz nekega čolna. »Ali bi se radi vozili v mesečini?«

Roland ni odgovoril. Zavihтел se je v čoln in obstal pred čolnarjem, ki ga je bil ogovoril. Izdrl je bodalo in dejal:

»Tole bodalo v tvoj trebuh, če se mi le besedico zlažeš; sto srebrnikov, če poveš vse po pravici. Za kaj se odločiš?«

Ob tem glasu je čolnar spoznal, da se neznanec ne šali; zato se je še tisti mah odločil.

»Za sto srebrnikov, tako mi Matere božje!«

»Lepo, Gondola, ki tu manjka... kako dolgo je že, kar je odplula?«

»Komaj kakih deset minut. Ravno sem se bil pripravljaj, da zaspim pod svojim šotorom, ko sem jo zagledal, kako na vse kripnje vesla.«

»Kdo je bil na njej?«

»En sam mož, oblečen v viteško opravo, s črnim plaščem.«

»Od kod je ta človek prišel?«

»Iz onele smeri!« je odgovoril čolnar in pokazal proti Aretinovi palači.

Roland je vzdrgel od srditega veselja.

»In ta človek... ali je bil videti miren?«

»Miren? Kakor merjasec, ki so mu psi za petami! Vsak čas se je ozrl nazaj in se zagnal v čoln, kakor bi mu bili vsi beneški biriči na vratu.«

»To je on!... Slišiš, to je on!« je rekel Roland.

Scalabrino je brezbrizno prikimal. Roland je povzel:

»Kam je čoln odplul?«

»Proti laguni.«

»Ali bi ga lahko dohitel?«

»Poskusil bi.«

»Pripravi čoln!«

Scalabrino, ki je med tem čakal na nabrežju, je stopil v gondolo. Čolnar je zbudil dva mornarja, ki sta spala v sosednjih čolnih, in gondola se je kmalu zibala na valovih.

Scalabrino in Roland sta sedla pod šotor, bodisi da nista marala gledati čolnarjev pri delu, bodisi da je Roland hotel govoriti s svojim tovarišem.

In res mu je ves čas vožnje tiho prigovarjal. Prijel ga je bil za obe roki in ga očitno tolažil, zakaj orjak je neprestano ihtel.

Roland je zapuščal Benetke v strašnem trenutku.

Ne samo da je utegnila Leonori groziti nova, neznana nevarnost — s tem, da zapuščala Benetke, si lahko pokvari tudi vse svoje velike načrte.

Ta misel je izpreletela Rolanda, ko je čoln drsel po morski gladini.

Toda niti trenutek ni pomislil na to, da bi opustil zasledovanje.

Zdaj pa zdaj je kriknil čolnarjem:

»Hitreje! Hitreje!«

In potem se je vselej spet obrnil k Scalabrinu in nadaljeval bratovsko delo tolaženja.

Ko je čoln pristal, je Roland stopil iz šotora.

»Na bregu smo!« je rekel čolnar.

»A kako da nismo srečali gondole, ki jo zasledujemo?«

»Laguna je široka, gospod. Mi smo jo prepluli v ravni črti; oni so pa nemara veslali po ovinkih... Čakajte, kaj...«

»Tiho!« je velel Roland in napeto uprl oči v neko točko na obali.

V daljavi kakih sto sežnjev je bil namreč uzrl medlo luč.

»Veslajte tja!« je zapovedal.

Nekaj minut nato sta Roland in Scalabrino skočila na suho. In tamkaj sta zagledala dva ali tri čolnarje.

Roland se je obrnil k njim.

»Kaj počnete tu?« je vprašal z glasom, ki ni dopuščal ugovora.

»Visokost,« je odgovoril eden izmed čolnarjev, »čakamo, da se veter nekoliko poleže, potem se pa vrnemo v Benetke.«

»Kje je mož, ki ste ga pripeljali? Mož v viteški opravi in s črnim plaščem? Odgovorite! Za življenje vam gre!«

Čolnarji so se spogledali; očitno so izprevideli, da jim ne kaže upirati se, zakaj eden izmed njih je odgovoril:

»Tako mi vere, mož, ki o njem govorite, nas je bogato nagradil, da smo ga spravili čez laguno, toda za molk nas ni plačal...«

»Kar se mene tiče, plačam, če mi kdo kaj pove,« je odvrnil Roland in ponudil čolnarju zlatnik. Čolnar se je skrivil do tal in dejal:

»Mož, o katerem govorite, je šel naravnost tod.«

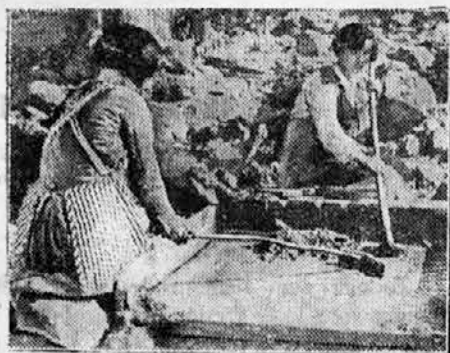
To rekši je pokazal v smer proti Padovi.

»Ali je že dolgo tega?« je vprašal Roland.

O zvočnem tedniku in kulturnem filmu

Kako nastanejo zvočni tedniki in kulturni filmi in kakšnega pomena so za nas

Ljudje, ki so stalno hodili na filmske predstave, ko so predvajali še ne-milne filme, se še spominjajo, da so prva leta predvajali pred filmsko dramo veseloigro, nato tednik in potem še kulturni film. Poprej so bili ti stalni dodatki velikih filmskih dram nemj, zdaj so pa zvočni, kakor filmski pro-

Kulturni film: Čiščenje zlata v Romuniji

gram. Danes na primer vidimo v Ljubljani pri vsakem velikem filmu tudi zvočni tednik, bodisi Foxovega ali pa Ufinega. Nekaj časa smo v Ljubljani gledali tudi zvočni tednik Paramountove produkcije.

Hoteli bi naše čitatelje seznaniti tudi s to panogo filmskega delovanja in jim povedati besedo dve o načinu filmanja takih tednikov in kulturnih filmov, ki se je razvil v enakem tempu in ki mu stoje ob strani vsi pripomočki, ki si jih je pridobila filmska tehnika v zadnjem času.

Kakor smo že povedali, poznamo pri nas v Jugoslaviji tri zvočne tednike ali žurnale: Foxovega, Paramountovega in Ufinega. Ti tedniki nam v kratkih slikah, podobno kakor ilustrirani tedniki, v besedi in sliki kažejo v odlomkih zanimivosti, ki so se zgodile širom sveta, zanimivosti, ki smo jih že čitali v listih, a nam jih filmske slike prikazuje mnogo živahnije in neposredneje.

Dogodki, ki nam jih slikajo zvočni tedniki, se ne morejo filmati v ateljejih, prav tako jih ni moč umetno vprizoriti. Zato mora operator s svojo zvočno aparaturo gledati, da je zmemor na mestu, kadar se dogaja kaj zanimivega in velikega. V to svrhu imajo velike filmske družbe na razpolago posebne avtomobile, ki so opremljeni z vsem potrebnim za filmanje slike in zvoka. Razume se samo po sebi, da mora biti operator

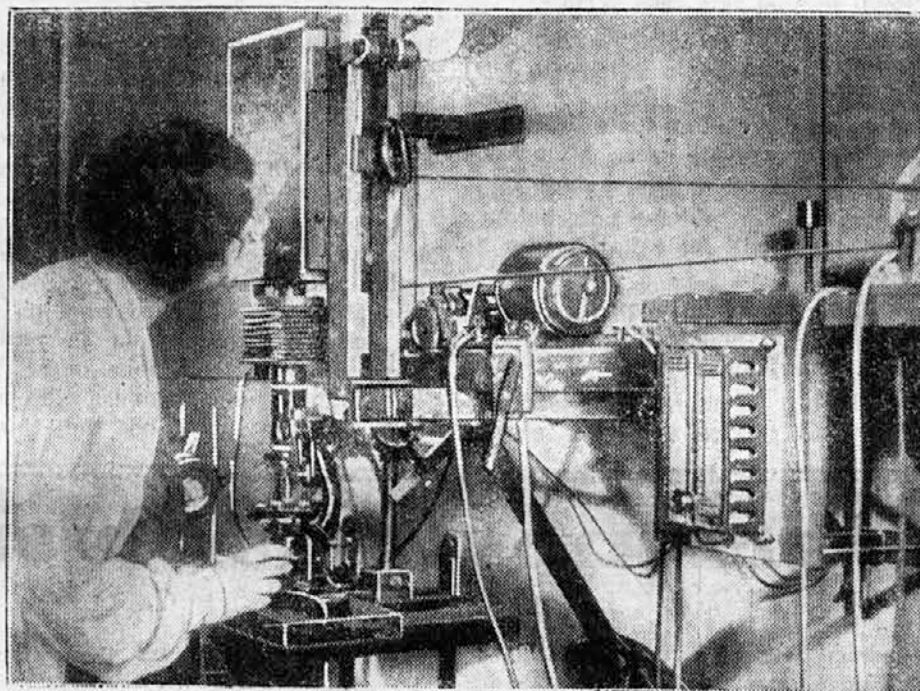
zvočnega tednika posebno spreten in pripravljen na vse. Udeležiti se mora s svojim avtomobilom in pomočniki velikih proslav, biti mora pričujoč, kadar kje ogenj izbruhne, videti mora odkritje spomenikov in slišati slavnostne govore itd. — skratka biti mora povsod, neglede na to, ali tvega s tem življenje: glavno je, da je stvar za občinstvo zanimiva. Tak avtomobil mora pogosto drveti z velikansko brzino; v velemestih sme tudi na križiščih voziti z vso hitrostjo, prav tako kakor gasilski in reševalni avto. Zanj ne drže predpisi, ki so v veljavi za druge avtomobile.

Tak zvočni tednik je dolg približno 400 metrov. To je pa seveda samo

kih dogodkih pošljejo na kraj dogodkov ali nesreč svoje lastne operaterje; ti dogodki se pa seveda ne zamenjavajo.

Kulturni film

Dan današnji se ne zadovoljimo več samo s knjigo, da bi se iz nje učili, tudi slike nam ne zadoščajo več: danes imamo tudi kulturne filme, ki nam živo prikazujejo vse tisto, česar v knjigah ne beremo in nam mrtve slike ne morejo tako neposredno podati. Ti filmi nas hkratu zabavajo in poučujejo. Filmi torej, ki nas poučujejo, ki nas uvajajo v znanost in nam pomagajo širiti obzorje, se imenujejo kulturni filmi.

Film v službi znanosti: Aparat za mikrokineematografsko filmanje

majhen del posnetega negativnega filma, njegov najzanimivejši, najboljši in najlepši del. Tako porabi na primer Ufa v Berlinu za snemanje svojega tednika na leto nič manj ko 5-5 milijona metrov filmskega traku, ki tehta dobrih 75.000 kil: to je sedem in pol železniškega vagona!

Velika filmska podjetja izmenjavajo med seboj posamezne dogodke, in tako se zgodi, da srečamo nekatere stvari, ki smo jih že videli denimo v Ufinem tedniku, malo pozneje v Foxovem, ali pa narobe. Podjetja si torej pošiljajo drugo drugemu v zameno zanimivo gradivo, samo pri res veli-

Področje kulturnega filma je silno veliko. Seznanja nas s fiziko, kemijo, zoologijo in botaniko, biologijo, astronomijo, zemljepisjem in tehniko. Posebno veliko je poslanstvo kulturnih filmov pri seznanjanju širokih slojev prebivalstva z medicino in nevarnimi boleznimi, zlasti s spolnimi. V petnajstih minutah, kolikor po navadi tak film traja, more gledalec videti in slišati najlepše, najzanimivejše in najnovejše na polju znanosti, toda to mora biti tako izdelano, da je razumljivo za vsakogar, tudi za preprostega človeka iz ljudstva, ki nima srednjih ali celo visokih šol.

Pri snemanju teh filmov so potrebni posebni aparati, ker z običajnimi dostikrat ne bi mogli doseči tistega, kar ravno želimo.

Poseben del snemanja kulturnih filmov zavzema mikrokineematografija, s katero se zadnja leta vse bolj in bolj ukvarjajo biologi. Skrivnosti prirode

Kulturni film: Dihalna gimnastika

in njenega življenja se nam odkrijejo najbolj po zaslugi te panoge kulturnega filma. Tako je postal film pri raziskovanju raka in drugih neozdravljivih bolezni baš v zadnjih letih veledragocen pripomoček znanosti.

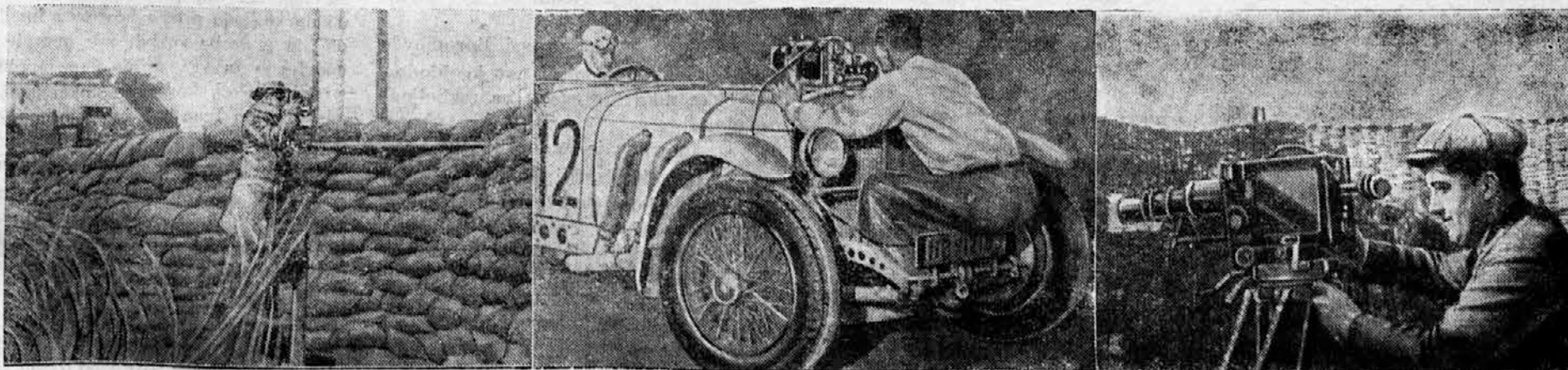
Mikrokineematografija zahteva velike vztrajnosti in obilo potrpljenja, dobrih živcev in velikega veselja za stvar, saj je treba take filme dostikrat delati po več mesecev, samo po nekaj metrov slik na dan, da se pokaže prava razvojna slika obravnavanega predmeta. Zato so pa uspehi po kon-

Kulturni film: V svetišču Čing-Jin

čanem delu najlepše plačilo znanstveniku za njegov trud.

Kulturni film je lep dar, ki ga je dal kino človeštvu za razširjanje njegove splošne izobrazbe in vobče za njegov prospek. Δ

Zvočni tednik. Od leve na desno: Dr. Rikli filma za Ufo boje okoli Šangaja. — Filmski operator snema avtomobilsko dirko. — Dr. Schulz pri snemanju kulturnega filma na Tookernskem jezeru na Švedskem

Pol konjske plahte

Stara francoska povest

V Abbévilleu je živel bogat meščan z ženo in sinom edincem. Imel je dobro trgovino in je bil marljiv, njegova žena, zvesta družica, je skrbela, da je bilo v hiši prijazno in udobno, njegov sin je bil sposoben in trezen; vsi trije so živeli v sreči in zadovoljstvu.

Po tridesetih letih mirnega skupnega življenja je žena zbolela in umrla, in mož in sin sta iskreno žalovala za njo, ki jima je zmerom izkazovala samo ljubezen in skrb. Čez nekaj časa pa je rekel oče svojemu sinu: »Moj ljubi sin, otri si solze, zakaj zate vem dobro tolažbo. Že zdavnaj bi si bil moral izbrati ženo, da bi tvoje življenje napravila prav tako srečno, kakor je tvoja mati moje. Poiskal ti bom deklico, plemenitega rodu in odlične rodbine, da boš dobil mogočne prijatelje in ponesne sosede.«

V sosesčini so živeli trije bratje, vitezi starega rodu. Toda tem bratom ni od dediščine nič več ostalo in so bili vsi trije zelo ubožni. Svoje življenje so prebili samo na turnirjih in na pojedinah, medtem so jim pa prodali hiše in gozdove in njihova posestva so prišla na kant.

Najstarejši teh bratov je bil vdovec in je imel lepo hčerko. In meščan si je mislil, ta deklica, ki je že v rani mladosti izgubila mater in je navezana sama nase, ta deklica bi bila lahko njegovemu sinu skrbna gospodinja. Zatorej je stopil pred viteza in njegove sorodnike in prijatelje in prosil njene roke za svojega sina. Toda vitez je oholo vprašal, ali je mar tako bogat, da se upa s tako prošnjo stopiti pred njega.

»S poštenim delom sem si pridobil lepo imetje,« je skromno odgovoril meščan in jim jel naštevati, koliko ima denarja in posestev. »In od vsega tega hočem dati svojemu sinu polovico že zdaj, še preden umrem.«

»Dragi moj,« je odgovoril vitez, »če si hočeš kupiti plemstvo, moraš za to plačati vse, kar premoreš. Preskopo je to, kar ponujaš, če naj tvoj sin dobí plemenito gospodično za ženo.« In njegova brata sta se porogljivo zasmejala.

»Povejte mi, kaj za to zahtevate,« je vprašal meščan.

»Vse, kar je tvoje, moraš izročiti svojemu sinu in tako napraviti, da ne boš mogel ne ti ne kdorkoli tvojega imena spet kaj nazaj zahtevati. Če si za to pripravljen, sem tudi jaz pripravljen dati svojo hčerko tvojemu sinu za ženo.«

»Prav, pristanem,« je odgovoril meščan. »Vaša brata in vse visokorodne gospode, ki so tu zbrani, kličem za pričo, da bom vse, kar je moje, izročil svojemu sinu, tako da ne bo nič več moje in vse njegovo.«

In ko je starček vse, kar je imel, zapisal svojemu sinu, tako da ni imel več pravice do počenega groša, ne do lastne postelje, ki je v njej spal, in je bil vse življenje navezan na to, kar mu bo sin radovoljno hotel dati, tedaj je vitez prijel svojo hčerko za roko in jo zaročil z meščanovim sinom.

Leto dni po poroki se je mladi dvojici rodil sin. Stari oče je živel z njimi. Toda kmalu je opazil, kako nespametno je napravil, da je izročil

vse svoje imetje in tako postal odvisen od svojega sinu. Toda ljubil je svojega otroka in ni hotel misliti nase. Saj je bil že dovolj star in betežen, da brez palice še hoditi ni mogel, in tako je trinajst let prenašal misel, da je svojemu sinu nadležen in da ga njegova žena v svojem ponosu prezira, zakaj za to kratko dobo, ki mu je še usojena, se ni hotel ločiti od njih.

Toda žena je venomer prigovarjala svojemu možu. »Zaradi tvoje ljubezni do mene,« mu je rekla, »te prosim, da vendar že svojega očeta odsloviš, saj me še tek mine, če ga vidim.« Dokler ni mož naposled odgovoril: »Naj se zgodi, kakor zahtevaš.«

In tako je rekel sin očetu: »Trinajst let sem te imel v svoj hiši in te redil. Ne gre, da bi še delj ostal. Pojdi in spet sam zase skrbi.«

Oče je točil grenke solze, ko je to slišal. »Sin moj,« je odgovoril, »naj te Bog blagoslovi. Toda že zaradi njega mi daj s seboj tople obleke, da me bodo varovale vetra in mraza.«

»Nimam več obleke, kakor samo toliko, kolikor je zase potrebujem,« je trdo rekel sin, zakaj bal se je svoje žene.

»Ljubi sin,« je nato prosil oče, »pa mi daj vsaj eno izmed plaht, ki z njimi pokrivaš svoje konje.«

Da bi se očeta čim hitreje odkrižal, je sin poklical svojega otroka, ki

je stal v bližini, in mu rekel: »Sin moj, stopi v hlev, vzemi plahto s konja in jo daj mojemu očetu, da si iz nje napravi plašč.«

Starček je šel s svojim vnukom, ki ga je zelo ljubil in ki je bil bolj moder kakor so njegova leta kazala. Deček je vzel plahto s konja, jo zgenil in razrezal na dvoje. In eno polovico je ponudil svojemu dedu.

»Tudi ti,« je starček bolestno vzkliknil, »tudi ti si tako krut z menoj? Saj ti je oče zapovedal, da mi daš celo plahto! Pritožil se bom pri njem...«

»Pritoži se, če se hočeš,« je odvrnil deček, »več ne dobiš...«

Ko je starček stopil iz hleva, je rekel svojemu sinu: »Kaznuj svojega otroka, ker ne spoštuje tvojih besed. Zapovedal si mu, da mi da celo plahto, pa mi je odrezal samo polovico.«

Tedaj je postalo sina sram in je vprašal svojega otroka: »Ali nisi razumel, kaj sem ti zapovedal?«

»Sem,« je odgovoril deček. »Toda drugo polovico moram obdržati zase, da jo bom nekoč tebi dal. Zakaj prav tako kakor ti mojega deda podiš iz hiše, prav tako bom tudi jaz, če bom delal po tvojem zgledu, nekoč tebe pognal na cesto. Dobro vem, da je bil tudi on bogat in da je postal samo iz ljubezni do tebe berač. In ker tudi ti mene, svojega edinega sina, nad vse ljubiš, boš tudi ti za-

radi mene postal berač, in tako bo tudi zate prišel čas, da se boš moral zadovoljiti s pol konjske plahte.«

Tedaj je starčkov sin razumel nauk, ki mu ga je dal njegov otrok. Skesal se je grdega dejanja, ki ga je hotel storiti, in se jokaje obrnil k svojemu očetu: »Greh sem hotel storiti, a moj otrok me je pred njim obvaroval. Vrní se nazaj v mojo hišo, oče. Najlepša soba, najbolj mehka postelja, najboljšo vino iz kleti in najokusnejše jedi boš imel do konca svojih dni. Mojemu sinu naj ostane prihranjeno, da bi se nad menoj maščeval za krivico, ki sem jo hotel tebi storiti.«

Naši bralci pišejo

Vse v tej rubriki objavljene prispevke honoriramo po 20 Din. — Rokopisov ne vračamo.

Pifi

Zadnjič sem mimogrede slišal neko zanimivost, ki je vredna, da se objavi.

Dve dami sta se pogovarjali na cesti. »Veste, moj Pifi je strašno izbircen, za zajtrk noče navadnega belega kruha, nego mu moram prinesiti h kavi maslenih rogličkov.«

Da pa čitatelji ne bodo v zmoti, moram pojasniti, da Pifi ni nikakr nežen in razvajen otrok, nego čisto navaden pes. Zelo žal mi je, da nisem slišal, kaj ima ta gosposki pes za kosilo, najbrže kak dunajski zrezek in kakšen kompot. Torj, Pifi ima za zajtrk kavo in rogličke med tem ko bi bili nekateri delavski otroci veseli, če bi bili enkrat na teden sili koruznega močnika. Sploh je pa te pasje svojati v našem kraju na prebitek. Lansko leto, ko smo imeli pasji kontumac je sicer konjederec pobral precej te nadlege. Sedaj te pa spet izza vsakega vogala sumljivo merijo pasje oči, ki bliskajo po tvojih hlačah, da nehoti pospešiš korak, da čimprej prideš iz prijazne pasje družine.

Dobro bi bilo, če bi vse pse razen čuvajev nekoliko više obdavčili. Kdor ima toliko, da redi in piša psa za luksuz, ima gotovo še toliko, da bi plačeval razen pasje takse še kakšen prispevek v korist občinskih revežev in nezaposlenih.

Goko.

Problem varčnosti

Pravijo, da naj varčujemo, in to res ni napačno. Vprašal sem par njih za mnenje glede tega, pa mi je prvi slabo oblečen gospod rekel, da bo varčevanje možno šele takrat, kadar bodo vse damske modne trgovine zaprte, starejši so mi dejali, da je najprej treba ukiniti kine in preorati nogometna igrišča, razočaran varčevalec je bil mnenja, da bi bilo potrebno najprej ukiniti vse banke, sprehajalec, da je treba ukiniti javna ulična zbiranja prispevkov, mož lepote pa, da je treba razbiti vse aparate za ondulacijo in vse prodajalne lepotilnih sredstev. Prej, ko je še nekaj imel, je mislil, da ga žena ljubi in da jo ima tako rekoč v žepu, zdaj pa, ko mu je vse zapravila, vidi, da jo je imel le v denarnici.

Tolstoj je nabiral aforizme, pa sestavil tudi obsežno knjigo o njih. Med drugimi je objavil enega: delaj vedno in povsod le tako, da boš lahko rekel vsakemu: delaj tako, kakor delam jaz.

Če bi se vsi ljudje brez razlike držali tega aforizma, bi gotovo bilo bolje in bi nam bilo dobro živeti na zemlji. Naj poizkusi vsak držati se teh res modrih besed.

Y

Skrivnostni šahist

Nadaljevanje s 6. strani

desnico desnega lovca, ki je kril njegovega skakača. Ni nameraval napraviti šahovske poteze na šahovnici, hotel je napraviti šahovsko potezo življenja. To priložnost mora izrabiti.

Da je že prej ni opazil, zdaj kar razumeli ni mogel. Saj je bilo jasno ko beli dan, kaj mora napraviti. Treba mu je le mizo prevrniti in revolver, ki je ležal zraven neznanca, bi zletel na tla. Prihodnji mah bi se neznanec zagnal za vrat in se spustil v boj za življenje.

A če bo oni hitrejši? Če se bo le še utegnil dokopati do revolverja?

Ah, tvegati mora pač! Kdor ne tvega, ne dobi, pravi star pregovor.

Boromov je držal lovca v desnici, sklonil se je naprej, kakor da hoče pregledati položaj na šahovnici, pri tem je pa njegova levica šinila naprej, po bliskovito pograbila nogo mize in sunila kvišku. Miza se je prevrnila šahovske figure so se zakotalile po tleh in tudi revolver je pal na parket.

Neznanec je hotel pobrati orožje in se je sklonil, toda takrat se je Boromov zagnal čez prevrnjeno mizo naravnost njemu na tilnik. Z naporom vseh svojih sil je potegnil moža nazaj in zarjul na pomoč.

Neznanec je imel orjaške moči. Boril se je kakor iz uma, in Boromov se ga je le zato mogel ubraniti, ker mu je strah podelil neverjetno moč, — moč, kakršne si nikoli ne bi bil mislil, da jo ima.

Takrat se je zaslislalo bučanje po vratih.

»Vlomite vrata!« je zarjovel Boromov in telebnil z nasprotnikom in

stolom, ki se ga je bil mož oklenil, po tleh.

Cela večnost se mu je zdelo, preden je zaslišal treskanje in pokanje. Potem sta planila dva moža v sobo. Eden od njiju je vihtel sekiro, bil je hišnik, drugi je pa mahal z zarjavelo sabljo še iz svojih vojaških časov.

»Primité ga!« je zavpil Boromov s poslednjimi močmi, zakaj neznančevi prsti so se mu bili zasekali v gol-tanec.

Stemnilo se mu je pred očmi. Od daleč je še slišal plaho žensko vresčanje in robate moške glasove... potem se je pa vse okoli njega zgrnilo v nič.

Ko se je zavedel in so glasovi prišli bliže, Boromov ni mogel verjeti, da je še živ. Tipaje se je prijel za grlo, ki sta mu ga še malo prej neusmiljeno davili dve vitki beli moški roki. Pred seboj je zagledal okrogel zdravnikov obraz.

»Kako vam je, gospod Boromov?«

Zdravnik je položil svojo hladno, mehko roko Boromovu na razbeljeno čelo.

O, kako mu je to dobro delo!

»Kje je ta strašni človek?«

Tiho, skoraj neslišno hropeče je prišlo vprašanje iz njegovih do krvi zgrizenih ustnic. V njegovih očeh je še zmerom migljala groza prestanih ur.

»V narišnici, kamor spada,« je pomirjujoče odgovoril zdravnik.

Globok vzdih se je izvil Boromovu iz prsi, potem je pa spet zaprl oči, in omahnil v blagodejno omedlevalo.

Kaj vse dobrega naredimo iz govedine

Piše Nuša

Dušeni goveji zrezki

1 kg šimbasa ali kos stegna zrežemo na lepe zrezke. Vsak zrezek malo potolčemo, prevlečemo s slanino, osolimo, opopravimo in pustimo vsaj tri ure v soli.

Na kozico ali ponev denemo žlico masti, eno drobno zrezano čebulo, peščico suhih gob, nekoliko paradižnikove mezge, korenček zelene, košček korenja (vse drobno seseklano). Zrezke denemo k temu in počasi dušimo. Enkrat jih tudi obrnemo. Čez dobro uro, ko so zrezki mehki, jih vzamemo iz kozice, napravimo svetlo prežganje iz žlice masti in dveh žlic moke. Vse dobro zmešamo, prilijemo dve zajemalki juhe ali vode, zrezke denemo spet v omako ter jih pustimo še dvajset minut vreti. Serviramo na okrogli skledi, garniramo z dušenim rižem in praženim krompirjem in sicer tako, da položimo v skledo kupček riža in zraven spet pražen krompir, na katerega položimo majhen kiseli jurček. (Priporočljivo za večerjo.)

Govedina kot divjačina

(Za večerjo)

1—2 kg notranjega stegna ali pljučne pečenke potolčemo, prevlečemo s slanino ter nasolimo. Malo tudi opopravimo in obložimo z zrezano čebulo ter pustimo vsaj en dan v soli. Drugi dan meso dušimo. Na kozici raztopimo žlico masti, na katero položimo meso, pridenemo sesekljano čebulo, na drobno zrezan koren zelene in peteršila, en lovorjev list, nekoliko paradižnikove mezge, tri žlice kisa, nekoliko lupin limone ter pustimo meso dve uri počasi dušiti. Enkrat ga obrnemo. Potem ga vzamemo iz kozice, napravimo svetlo prežganje iz žlice masti in dveh žlic moke, meso vložimo v omako, prilijemo eno osminko litra kisle smetane, zdrobimo dve kocki sladkorja, vse zmešamo. Če je omaka pregosta, prilijemo še nekoliko juhe ali vode, nato položimo meso spet v omako, ter pustimo še 15 do 20 minut počasi vreti. Potem meso zrežemo na lepe zrezke in omako nanje precedimo. Serviramo na okrogli skledi in garniramo s pekatetami »Jajninec«.

Bržola v omaki

Bržolo (1 do 2 kg) potolčemo, osolimo ter pustimo vsaj dve uri v soli. Na kozico denemo žlico masti in bržolo, potresemo po obeh straneh z moko ter jo hitro pečemo v masti. Nato vzamemo bržolo iz kozice in napravimo omako. V kozico, kjer smo pekli bržolo, denemo eno na drobno sesekljano čebulo, nekoliko masti ali masla, vse pražimo z dvema žlicama moke ter malo paradižnikove mezge, prilijemo nekoliko juhe ali vode, opopravimo, zamešamo ter pustimo bržolo do mehkega dušiti. Serviramo na okrogli skledi, garniramo s finimi emoki.

Finii emoki

¾ kg bele presejane moke denemo v skledo, pridenemo dva rumenjaka, ščepec soli, košček masla, nekoliko mleka ali smetane in tolčemo s kuhalično testo toliko časa, da se loži od žlice (kar traja deset minut). Nato zamešamo nalahko sneg iz dveh beljakov, oblikujemo iz testa lepe emoke, katere zakuhamo v vrelo slano vodo, in kuhamo deset minut (velik lonec, mnogo vode!).

Sekanica iz govedine

1 kg govejega mesa zmeljemo na mesnem stroju. Zmleto meso denemo v skledo, pridenemo dve jajci, tri stroke pretlačenega česna, sesekljano čebulo, žličko suhega majarona, nekoliko sesekljanih lupin limone, pol žličke popra, 8 dkg sesekljane slanin, tri v mleku namočene in ožete žemlje, deset dkg krušnih drobtin. Vse dobro zamešamo in napravimo iz te zmesi dve podolgaši štručki, ki ju potresemo s krušnimi drobtinami, nato ju položimo na podolgast pekač in počasi pečemo pri zmerni vročini ter pridenemo žlico masti. Ko sta štručki pečeni (čez poldrugo uro), ju zrežemo na podolgaste rezine. Serviramo na podolgasti skledi, garnira-

mo s kislim zeljem ter krompirjevim pirjem. Pri pečenju štručki lahko oblijemo z mastjo in z juho. Namestu pireja lahko serviramo k njim tudi dobre krompirjeve emoke in kislo repo. (Dobro za večerjo.)

Goveji guljaž

1 kg govedine (od križa ali stegna) zrežemo na lepe kose in jih osolimo. Na kozico denemo žlico masti, eno veliko, na drobno zrezano čebulo, nato denemo meso, malo ga opopravimo, pridenemo drobno sesekljan korenček zelene in peteršilja, dve peščici suhih opranih gob, ščepec majarona in žličko paradižnikove mezge. Meso dušimo toliko časa, da postane mehko. Prilivamo tudi nekoliko vode in večkrat premešamo. Ko je meso mehko (čez poldrugo uro), napravimo svetlo prežganje iz žlice masti in dveh žlic moke. Vse zamešamo in pustimo še petnajst minut počasi vreti. Tako pripravljen golaž je zelo dober, lahko ga ponudimo tudi gostom. Servira se na okrogli skledi, garniramo k njemu največkrat ajdove žgance ali krompirjeve emoke, pa tudi pekatete »Jajninec«.

Za maskarade

Tudi za pustni čas, za karneval imamo modo, ki se prav tako menja, kakor vsaka druga. Letos se vidijo po največ fantastične kombinacije, ki so usmerjene na ceneno plat. Dama, ki se ji ne zdi važno, da je kostum v čistem slogu, si napravi iz raznih ostankov po svojem okusu obleko, ki ji najbolj pristoji. Zena z res izbranim okusom si kar sama nekaj izmisli, nekaj kar laska njeni postavi in njenim svojstvom. Skratka: obleko, v kateri ima občutek ugodja in se ji poda. Vse one dame pa, ki nimajo za sestavo pustne obleke smisla, si naj izberejo vsaj takšen kostum, ki se prilega njihovi postavi in povzdigne osebnost.

V tej sezoni je posebno podčrtana ženska nota. Sportni vpliv, ki je v

prejšnjih letih zelo ugajal, je popolnoma ob veljavo. Prednjačijo dolga valjujoča oblačila, ki spominjajo na davno minule čase. Tudi zgodovinska oblačila so zelo priljubljena, n. pr. v empirskem slogu, ali pa biedermeierskem s širokim krilom, obilnimi naveski, kratkim životom, nabranimi rokavi, ali pa vse vrste narodnih noš, posebne obleke Turkinj in japonskih bajader.

Opozarjamo pa, da se mora vsakdo na maskaradah in sličnih prireditvah svoji obleki primerno vesti. Ne gre, da bi se koketna damica v rokokoju držala nalik aprilskemu dežju, perica iz Dobrunj pa mora pri plesu malo cokljati. Vsakdo naj bo razposajen in vesel, saj je vsako leto samo enkrat predpust.

Mnogoteri uporaba kuhinjske soli

Novi reformatorji sodobne hrane so obsodili obilno uporabo soli na smrt. Sicer pa ni sol samo začimba za jedila, temveč ima tudi dosti drugih zelo važnih prednosti za kuhinjo in gospodinjstvo. Pozabiti ne smemo, da je treba sočivje, posebno stročnice, soliti šele takrat, ko so se od kuhanja omeščale. Telečja jetra in telečje ledvice so mnogo okusnejše, če jih solimo šele pri mizi, ker postanejo sicer prav rade trde. Napačno je mnenje, da ni treba soliti sladkih jedi, kakor narastkov, mlečnih jedi in celo tort. Ščepec soli popravi okus mlečne in sladkane močnate jedi. Tudi močnata jed je pusta, če ji nismo privoščili niti trohice soli, ki napravi prijetnejši okus. Zapomnite si: testenine, valjance, krpice in makarone je treba kuhati v slani vodi.

Ribe ostanejo sveže, če jih natremo znotraj in zunaj s soljo, ki smo ji pridejali nekoliko sladkornega prahu. Ni pa dobro pustiti nepripravljenih rib delj ko čez noč, razen če so na ledu. Jajca, ki jih zakoplješ v sol, se ohranijo več tednov.

Vsaka stvar ima pa svojo slabo stran. Bog ne zadeni, če si preradodaren s soljo, pa je juha preslana. Če ni prav preveč, prilijesh pač malo vode in kuhaš v njej par krljev sirovega krompirja.

Zelezne ponve zdrgneš s pogreto soljo, namestu da jih umiješ, ker od vode rjavé. Na svežem prtu imaš madež od sadja ali od kave. Kar ročno iztisni nanj limonov sok in ga na debelo potresi s soljo. Kesneje izperi s toplo milnico, pa ne bo nikjer več videti rumene pege.

Lončeni pekač, v katerem pečeš v pečici, ne bo nikoli počil, če si prej potresla pečico s soljo.

Japonske vere

Profesor dr. Masao Oka je v nekem svojem predavanju v glavnem očrtal vere, ki so razširjene na Japonskem. Pod vplivom kitajskih, indskih, eskimskih in krščanskih ver z zapada je bilo svojčas vse polno najrazličnejših in nejasnih verskih naziranj. Poleg površnega paganstva so bili razširjeni: Budov visoko npravnstveni nauk, vera o notranjem miru in Konfucijev nauk, ki mu je človečanstvo najsvetejše. Zaradi politične strnitve države so se tudi vere nekako izenačile. Družabni in gospodarski prevrati v zadnjih časih so seveda spremenili svetovne nazore tudi Japoncem. Ljudstvo se pa še vedno najbolj oklepa starih običajev. Vsi Japonci brez razlike verskega prepričanja se udeležujejo velikih pestrih slavnosti, ki jim je izvor v bogočastju starih Šitov. *

Pisalni stroj Woodstock

je v Ameriki najbolj iskana znamka. Tudi v Jugoslaviji, zlasti v Ljubljani, jih je že precej v rabi. Vsi se pohvalno izražajo o njem.

Generalno zastopstvo:

TIPKA, družba z o. z., LJUBLJANA
Gledališka ul. 8. - Tel. št. 29-70

HUMOR

»Gospod nadzornik...«

Nadzornik pride v šolo nadzirat, kako učenci znajo. Vse bi mu še bilo, samo premalo vpljudni se mu zde šolarčki. Komaj jim vtepe v glavo, da morajo pri vsakem odgovoru reči »gospod nadzornik«.

Ko pride drugič v isto šolo, katehet ravno razlaga verouk. Pa vpraša nadzornik pri zgodbi o izvirnem grehu:

»Kaj je rekel Bog Adamu?«

»Zemlja naj bo prekleta zaradi tebe, gospod nadzornik.«

Strogi gospod vpraša dalje:

»Kaj je rekel Bog kači?«

»Po trebuhu se moraš plaziti, gospod nadzornik, in prah bo tvoja hrana vse tvoje življenje, gospod nadzornik.«

Taki so Nemci!

Znamenitega modrijana so vprašali, kako bi popisal značaj Nemcev. In je tako odgovoril:

»Če bi Nemec videl na levi tablico: »Vhod v raj«, na desni pa drugo tablico: »Predavanje o raju«, potem bi gotovo vstopil na desni.«

O, te ženske!

»Ne,« je Porenta branil ženske, »tako slabe pa tudi niso. Tudi ženska govori časih resnico.«

»Že mogoče,« je pritrdil Brenta. »Toda zmerom samo o drugih ženskah...«

*

»Pusti me v miru z ženskami, ki si same služijo kruh!« je zagodrnjal Emil. »Snoči sem na primer plesal z

neko lepo damo in sem ji po končanem plesu rekel: »Milostljiva, sem dejal, na vsak način moram dobiti kak spomin na vas!« In veš, kaj mi je odgovorila? »Zakaj ne!« je rekla, »pridite jutri dopoldne v moj atelje in si dajte vendar že plombirati levi kočnik!«

*

»Gospodična Nevenka, zadnjič mi je neka vedeževalka prerokovala, da se bom prihodnji mesec poročil. Ali ne bi hoteli pripomoči, da se ta prerokba izpolni?«

Vsaj to!

Gospa Jedrt bi bila rada mlajša kakor je v resnici. Ko so jo zadnjič pri neki priložnosti vprašali, koliko je stara, je izpovedala dosti manj let, kakor jih ima v resnici. Tedaj ji je njena hčerka šepnila na uho:

»Prosim te vendar, mama, pusti med tvojo in mojo starostjo vsaj devet mesecev vmes!«

Nasprotje

»Jaz se ogrevam samo za ženske, ki so popolno nasprotje meni.«

»Siromak!«

»Zakaj?«

»Nu, ko je vendar tako malo inteligentnih žensk na svetu!«

*

»Kakšno je pa danes vreme, Milica?«

»O, čisto lepo, mama.«

»Dosti solnce?«

»Ne, samo nebo!«

Dva paglavca se dobila med nevihto pod kozolcem.

»Ja, ja,« meni prvi filozofsko. »Mi otroci smo res reveži. Samo v strahu živimo. Poletji nevihte, pozimi pa šola.«

Dve škotski

Da so Škotje skopuhi, je iznana stvar. Sicer ni vse res, kar se govori in piše na rovaš te njihove lastnosti, a zakaj ne bi tega dalje pripovedovali, ko pa ljudje radi bero?

Manj znano je pa, da je Škot tudi od sile babjeveren. Neverjetno babjeveren!

Tako so na primer vsi Škotje prepričani, da prinese nesrečo, če si 13 ljudi prižge pipo z isto vžgalico...

*

»Ramsay,« je rekel stari O'Brien svojemu nadebudnemu potomcu, »šiling si lahko zaslužiš, če prekoplješ vrt.«

»Zelo rad, oče,« je odgovoril sin. »Prosim te samo za tri penne predurjuma.«

»Predurjuma?« se je zgrozil oče.

»Da,« je pritrdil Ramsay, »zakopal bom te tri penne in potem povedal svojim tovarišem, da je na našem vrtu zakopan zaklad. Boš videl, kar zaleteli se bodo, da res odkrijejo ta zaklad.«

»Imenitno,« se je razveselil oče.

»In vrhu tega,« je nadaljeval Ramsay, »vrhu tega lahko tako napravim, da ravno jaz najdem te tri penne...«

Tedaj se je oče razjokal od sreče in ponosa, da ima takega sina.

Novo knjige

Jakac-Jare: Odmevi rdeče zemlje. II. del. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena v platno vez. 100 Din. Str. 238.

Z veseljem smo pričakali drugi del Jakac-Jarčevega potopisa, ki tvori s prvim delom zaključeno celoto. Iz obeh knjig se zrcali dvojni dar avtorja: Jakac zna opisati sliko in naslikati besedo. Zanimivo opisovanje pokrajin velike ameriške celine je združeno z inteligentnim opazovanjem vsega, kar se mu zdi opazovanja vredno. Vse je registriral, kjerkoli je srečal našega človeka. Posebno bo naše bralce zanimal popis Hollywooda, kjer se je srečal s filmskimi divami in med njimi tudi s Slovenko Zallo Zorano. Glasovita Dolores del Río si je od svojega dragocenega časa pritržala pet minut za Jakca, da jo je portretiral.

Saldo njegovega ameriškega potovanja predstavlja zaključno poglavje »V ritmu Amerike«. Jakac je našel mir šele tedaj, ko se je vrnil v domovino: »In vračam se s tem spoznanjem, da moramo gojiti v sebi samo to, kar je slovensko, da se moramo odvrniti od zapadnjaštva, ki je naša sodobna bolezen. Mi ne potrebujemo amerikanstva, mi ne potrebujemo babjonskih stolpov veleumestne civilizacije ne v življenju ne v umetnosti.«

Jakac je spoznal ameriško življenje. Zato je tem dragocenejša za nas to njegovo spoznanje: Jakac je in ostane Evropeec.

Proti kašlju, hripavosti, katarju

Kot staro, preizkušeno sredstvo proti kašlju, prehladu dihalnih organov, hripavosti in zasluzenju so znane skoro po vsem svetu Kaiser-jeve prsne karamele in se dobijo sedaj v originalni kakovosti v lekarnah, drogerijah in kjer so vidni plakati. V lastnem interesu konzumentov je, da izrecno zahtevajo originalno kakovost (cena Din 5— za vrečico ali Din 12— za ploč. škatto), ker se nahajajo v prometu tudi ničeva ponarejanja.

Kupujte d. mače izdelke jugoslovanske tvornice

Dr. A. Oetkerja

Šartelj!

Zmešaj 12 dkg surovega masla s 3 rumenjaki, dodaj 1 zavoj Dr. Oetkerjeve zmesi za šartelj. 1/4 litra mleka in čvrst sneg 3 beljakov. Testo naj gosto teče z žlice. Peci ga v dobro namaščenem modlu pri srednji vročini.

Dr. Oetkerjeve

špecialitete se dobijo v vseh špecerijskih in delikatesnih trgovinah.

Dr. Oetker, Maribor

Oglas v Družinskem tedniku imajo vedno uspeh!

Ko pridete v Ljubljano, nas obiščite!

Kajfež, družba z o. z., vinarna v nebotičniku, Ljubljana

S tem nam nudite možnost, da Vas pridobimo za stalnega gosta. Ko zapustite naš lokal bodete sami sebi priznali, da ste pili najboljšo vino in jedli skrbno pripravljeno zakusko za mali denar.

Spolne bolezni,

sifilis, kapavica, beli tok so ozdravljive brez strupenih vbrizgavanj, brez živega srebra in salvarzana. Tisoči žen in mož enodušno hvalijo svoje ozdravljenje (trajno) na priroden način s preparatom „VIGI-TABL“ brez motenj v izvrševanju poklica. Sijajna priznanja. Tisoče zahval. „VIGI-TABL“ učinkuje z jamčeno, sigurno in prav hitro. Učinki so naravnost presenetljivi. Prof. Herry se je o njih izrazil, da „delajo prave čudeže“. Uporabljanje je za zdravje povsem neškodljivo. Cena Din 120—, posebno za stare slučaje Din 200—. Poskusna pošiljka Din 90—. Pošiljka diskretno le HAVELKOVA Pharm. laboratorij AIDE, Praga-Vinograd, Slezská 116 - T. R. 801. Pošt. predal 28. Č. S. R.

Brušena stekla in ogledala za moderno pohištvo in razne druge lokale ter steklo za stavbe, nadpise, avtomobile i. t. d. dobavlja najceneje tvrdka

SPECTRUM D.D.

TVORNICA OGLEDAL
In
BRUŠENEGA STEKLA
LJUBLJANA VII
Celovška cesta štev. 81

Da ne pozabim!

Še danes moram poslati naročnino za „Družinski Tednik Roman“